

Fotó: Czire Alpár

A feltételnelküliségről

• Amikor az első emberek tudatosan kezdtek tartalékolni a hideg évszakra, amikor tervezni, beszélni kezdtek, akkor léptünk arra az útra, amely mára az élővilág kizsákmányolásához vezetett. Hogy közben nagyszerű kultúrák, eszmerendszerek megalkotására voltunk képesek, mit sem csökkent a pusztító természetünkért vállalandó felelősség súlyából.

Attól a perctől kezdve, hogy magunk mögött véltük hagyni a természet öntudatlanságát,

öntudatunk fellobbanó fényénél kell szemlélnünk a világot, tetteinket, gondolatainkat. És ez nagyon kellemetlen. Könnyebb szemetelő, pazarló, éرتektelen emberként becsukni szemünket a kis odafigyeléssel megszüntethető pusztítás, szenvedés felett. A Teremtő mégis felhozza napját az igaz és hamis tettek váltólázától szenvedő gyermekei égeire.

Hát hogyné kulcsolódna hálaímára kezünk mindazért, amit végtelen szeretete még mindig felénk áraszt?!

A tartalomból:

Megújuló évszázados templom

7

Háromszék-felsőfehéri unitárius egyházköri találkozó Bölönben

10

Hatodszorra a Tordai-hasadék mellett

11

SegédKezek kalákatábor a két Homoród mentén

23

Tordai- hasadéki

Unitárius Találkozó

SegédKezek a két Homoród mentén

LÉLEKKENYÉR

Kiteljesedő hála

Nekünk, unitáriusoknak a szeptember és a hálaadás valahogy összefonódik. Tudjuk, hogy a hálaadást nem lehet és nem kell egy alkalomhoz vagy időszakhoz kötni, mégis az őszi hálaadás ünnepe körül tudjuk átérezni leginkább. Így örököltük elődeinktől. Magyarázata egyszerű: a földműves ember számára ilyenkor mutatkozott meg, hogy miért küzdött egész évben. Ha bő volt a termés, örült neki, ha szűkebb, akkor igyekezett beosztani, de mindig tudta, hogy mindenért Istennek kell hálát adni. A hála Isten és ember természetes viszonya volt, úgy, mint a szülő és gyermek közötti viszony. A vallásos ember tudta, hogy Isten szereti őt, és róla mint gyermekéről gondoskodik. Mi, ma élő unitáriusok ezt a hitet örököltük szüleinktől és nagyszüleinktől, megtanulva a hála fontosságát. Felismerve, hogy mindenünket, amink van, Istentől kaptuk, jótétemény címen. A zsoltszöveggel együtt kérdezem: Mit fizessek az Úrnak a sok jóért, amit velem tett? Átérezve ennek mélységét, további kérdések fogalmazódnak meg bennem: Mit adhatok én a véges, a teremtett ember a mindenség urának? Mivel törleszthetek Istennek az adósságomból? Belém hasít a felismerés: egyedül csak a hálaadással!

Megfigyeltem, hogy milyen természetesnek vesszük mindazt a jót, ami körülvesz bennünket. Egyre több a panaszkodó, az elégedetlen és háládatlan ember, akik a hiányra figyelnek, és azzal foglalkoznak, hogy megállapítsák, mi nem jó és mi nem tökéletes. Pedig egészen megváltozna életük, ha rádöbbenének arra, hogy van, miért hálát adniuk.

Srí Csinmoj gondolata: „Az egyetlen dolog, amit Istennek ad-

hatsz és ugyanakkor egyetlen dolog, amivel boldog lehetsz, egy és ugyanaz, a hála. Ezt meg kell tanulnunk. Nekünk nemigen van, amit Istennek adhatunk.” (*Levél – A boldog élet egyetlen titka a hála*) Őt olvasva értettem meg, hogy a hála

„Mit fizessek az Úrnak a sok jóért, amit velem tett? [...] Teljesítem az Úrnak tett fogadalmaimat az egész nép jelenlétében.” (Zsolt 116,12.18)

tanulható, és napi szinten érdemes gyakorolni, ha azt szeretném, hogy életem része lehessen. Reggel, amikor felébredek, azzal kezdem, hogy megköszönöm a mai napot. Tudatosítom magamban: jó, hogy kinyílt a szemem, letehetem a lábam és megtehetem az első lépéseket. A hála érzése jár át, miközben tudatosítom magamban azt, hogy vannak, akik ezt nem tehetik meg. Ezenkívül van egy hálakövem, amely azért van elhelyezve az íróasztalomon, hogy valahányszor rá tekintek, jusson eszembe, sok minden van, amiért hálát adhatok.

Testvérem, te felteszed nap mint nap a kérdést: Mit fizessek az Úrnak a sok jóért, amit velem tett? Érzed, hogy mekkora tartozásod van Isten felé? Ha igen, akkor tudod, mi a hála, és van alázat az életemben. Jó néhány évtizeddel ezelőtt készült egy felmérés a magyar szavak használata terén, és megállapították, hogy a kérem szót négyszer olyan gyakran használjuk, mint a köszönömöt. Ez az arány jellemző az Isten és ember viszonyára is. Sokkal többször kérünk, és kevesebbszer köszönünk meg. Az lenne az ideális állapot, ha a kettő egyensúlyba kerülne, és így tükröznék hálánkat.

DIMÉNY
JÓZSEF

Nehéz helyzeteinkben gyakran teszünk fogadalmakat: ha megsegítesz, Istenem, minden vasárnap ott leszek a templomban, nem itélkezem mások felett, többet áldozok a közösségért. Aztán megszűnik a szorult helyzet, és gyakran elfeled-

kezünk a tett fogadalmakról. De Isten nem felejt, és olykor nyilvánosan kéri számon azt, amit mi titkon fogadtunk. A zsoltszöveg arra hívja fel a figyelmünket, hogy úgy tudunk törleszteni adósságunkból Isten felé, ha teljesítjük a neki tett fogadalmainkat az egész nép előtt. Így teljesebbé válhat életünkben a hála!

Olyan csodálatosan fogalmazza meg Aranyosi Ervin, hogy miként kapcsolódik össze Isten és ember a *Hála Istennek* című versében:

Istenem, köszönöm, / hogy megteremtettél! / Köszönöm, hogy rajtam kívül / ennyi teremtett él! // [...] Köszönöm az embereket, / jót is, és a rosszat. / Kik szépítik életemet, / s akik rám bajt hoztak. // Mindannyian tanítottak, / világom megélni. / Köszönöm, hogy megmutattad, / miért nem kell félni. // [...] Köszönöm, hogy utat mutatsz, / lábam merre menjen. / Köszönöm, hogy szívem hagyod, / szeretettel teljen. // Köszönöm, hogy hálás vagyok, / köszönöm, hogy élek. / Köszönöm, hogy megáldottál, / s én áldalak téged...

Adja Isten, hogy mindannyian tudatosan meg tudjuk élni és át tudjuk érezni, mindennapjaink során is, az ilyen tiszta és őszinte hálát!

Évkezdés

BARTHA MÁRTA

• A leszentülő nap halvány, őszi sugaraiba nézek, és végigfut bennem egy igen ismerős érzés, amely az egyre gyakrabban elhangzó szavakban, mondatban ölt testet, ilyenformán: egy hét, de olyan, mintha egy nap lett volna... rövid idő alatt sok minden történt.

Megkezdődött az iskola.

„Bandukol az őszi nap
s megáll minden fánál.
Bandukol és elidőz
minden iskolánál.

Meg-megáll és elidőz...
mire is kíváncsi
vajon ez a szelíd, ősz
Nap-tanító bácsi?”

(Kányádi Sándor: *Bandukol az őszi nap*)

Kányádi Sándor sorait ismételve napok óta, mint egy varázsigt, talán az időt szeretném lelassítani, talán az életünkben az iskolakezdéssel összefonódó ősz valóságát akarom tudatosítani magamban, vagy talán egy valamikori iskolakezdésre emlékezem, amikor csend volt és nyugalom, amikor csak az osztályomra és a változó természetre kellett figyelnem.

Az ősz és az iskolakezdés. Néhány hétig e két dolog határozza meg sokunk életét. Diákokét, tanárokat, szülőket, rokonokat.

Az őszi a kisiskolások is legalább három dolgot el tudnak mondani: elmennek a vándormadarak, betakarítják a termést, és kezdődik az iskola.

Az idén tanítók is legalább három dolgot el tudnak mondani az iskolakezdésről: tíz nappal az iskolakezdés előtt megkérdőjelezzük szakmai felkészültségüket, újra tankönyvek nélkül kezdtük a III. és IV. osztályt, folytatódik a papírok és törvények harca, amely sok jót idén sem ígér.

Előveszem a tanítványaimtól nyáron kapott levelet, újraolvasom és magamba szívom a sorokon ke-

resztül azt az energiát, amit egy hét alatt elvettek tőlem a kormányrendeletek, a gyűlések, a hivatástudatot megkérdőjelezők – és tudom, hogy a vakáció alatt nem ezekre az alkalmakra készültem lelkesen, nem ezekért az alkalmakért töltöttem fel, hanem azért, hogy azt a tanév során a tanítványaimnak osztogassam.

Még fülünkbe cseng az iskolába hívogató harang- és csengőszó: megkezdődött a 2018–2019-es tanév. Kinek az első, kinek a sokadik, tapasztalattal vagy a nélkül, együtt kell szembenéznünk a kihívásokkal. Ebben az évben bőven lesz belőlük.

Kedves szülők, kedves szaktársak! Egyet biztos tehetünk a gyermekeink érdekében: nyújtsuk egymás felé a kezünket, haladjunk együtt az úton, amely hagyományainkkal, anyanyelvünkkel, kitartással, türelemmel, békével és szeretettel van kikövezve, és amelyen együtt haladva megvalósíthatjuk, hogy az iskola betöltse valódi értelmét és értékét az életünkben és gyermekeink életében.

„Az iskola arra való, hogy az ember megtanuljon tanulni, hogy felébredjen tudásvágya, megismerje a jól végzett munka örömét, megízlelje az alkotás izgalmát, megtanulja szeretni, amit csinál, és megtalálja azt a munkát, amit szeretni fog.” (Szent-Györgyi Albert)

Már nem látni a napot, csupán az égbolton sejlik fel a fényessége, akárcsak a letűnt nyári emlékek. Kezembe veszek egy tengeri csigát, önkéntelenül a fülemhez tartom: hallom a tenger hullámmását. Kellemes emlékek, érzések támadnak fel bennem. Behunyom a szemem, és az őszi szellő simogatása lassan előcsalogatja az elmúlt napok emlékeit is: a virágot szorongató, mosolygós gyermekarcokat, minden új tanév jóleső izgalmát, és azt az érzést, hogy ebben az évben is lesz sok mosoly, tanulás, kirándulás, közös étkezések, beszélgetések, sok játék és zenehallgatás, festés és rajzolás, ünnepélyek, táborok, majd búcsúzás és elválás.

Óvodai ciklus indult a Berde Mózes Unitárius Gimnáziumban

Többéves céltudatos munka eredményeként, a székegykeresztúri Berde Mózes Unitárius Gimnázium történetében először idén végre útjára indíthattuk az intézmény első napközis óvodai csoportját. A tanévnyitó keretében a folyamatos fejlesztés alatt lévő iskolabővítési terv első kézzelfogható eredményeként köszönthettük azt a 22 csodálatos kisgyermeket, akit szülei intézményünk pedagógusaira bízta. Varró Margit igazgató évkezdő beszédében köszöntötte a munkaközösségünk első két óvodapedagógusát és az új óvoda jelképét büszkén viselő kispajtásokat. Major Ildikó Katalin és Nagy Levente óvodapedagógusra az a nem mindennapi feladat hárul, hogy a következő hónapokban és években a napközis intézményi ciklus működésének hagyományait megalapozzák úgy, hogy intézményünk viszonzni tudja a gyermekek szülei részéről megeléjezt bizalmat.

Az óvodai ciklus kiépítésének következő jelentős lépése lesz annak az ingatlanegységnek a megépítése, amelynek tervei és engedélyei végle-

gesítési fázisban vannak. A magyar kormány óvoda- és bölcsődefejlesztési programjának köszönhetően a következő tanévben óvodás gyermekeink már a leg-

magasabb standardok szerint létrehozott új ingatlanban kezdhetik meg napközis programjukat. E helyen is megköszönjük mindazoknak, akik munkával vagy jó szóval támogatják ügyünket, és bízunk abban, hogy a gondviselő Isten gazdagon megáldja a jó szándékú intézményépítőket.

LAKATOS SÁNDOR

Megbotránkozás

Néhány évtizede a gyermekeimnek éticsigát kellett vinni az iskolába. Ma meglepő ennek a felemlgetése, de való igaz, hogy az „aranyÓrban” az iskolás gyermekeknek fémet, rongyot, papírt, üveget, gyógynövényt, selyemhernyógubót, csere- és bükkmakkot, s még a fene sem tudja, hogy miket kellett – úgymond – beszolgáltatni. Ezeket a dolgokat vidékenként határozták meg és szabták ki az iskolákra. A gyermekeket a gyakorlatra nevelés égisze alatt vitték a kukorica, burgonya, gyümölcs betakarítására is. Ilyenkor a valóságos iskolai tanítás csúszott. (Ezt a *csúszott, csúszik* stb. formáját a szónak nem szeretem, mert elvette a *késik* szónak a létjogosultságát. Nem akarok itt belemenni a nyelvészkedésbe, de a magyarországi médiában a *késik* szót felváltotta a *csúszik*, ahogyan az ajtóablak is átvedlett nyílászáróvá. Pl: *csúszik* az előadás kezdete, vagy *csúszik* a Margit-híd átadása. De ilyen példa naponként jelenik meg.)

Szóval valamikor a nyolcvanas években valamelyik gyermekemnek csigát kellett szedni és azt felvinni az iskolába. Egy tavaszi reggelen elindultam a nemjtem ösztökélésére a kolozsvári Kányafői úton felfelé a csigák nyomában. A csóré csigát mindig erősen utáltam, de a házas csigával talán még játszottam is gyermekkoromban.

Gyűjtöttem vagy kétkilónyi állatot, amelyeket be-leraktam egy tasakba, s hazavittem a Széchenyi téri lakásunkba. Valamelyik okos a családból kitalálta, hogy a műanyag tasakban megfulladnak, s ezért jó lenne légzőnyílásokat hagyni a tasakon. „Egy lett az ötlet a tettel.” Egy jó nagy nejlonzacskót összehajtogattam mint a rakott szoknyát, s rengeteg egycentis lyukat ütöttem a türetre. Átömlesztettem a házukba rejtőzött csúszómászókat az immáron nagy komfortú zacsekba, s leraktam pihenni a padlásfeljáró elé egészen reggelig, míg a gyermekek indulnak az iskolába, s viszik magukkal a „csiga-házifeladatot”.

Reggel, mikor nyitottam a lakás ajtaját, s rápillantottam a csigacsomagra, majdnem „eldobtam magam”, mert ahány lyukat ütöttem a türetre, annyi lány test bújott elő derékig, mert a teljes elcsúszásukat megakadályozta a maguk által kinyálazott csigaház.

Ez a megbotránkoztató látvány arra sarkalt, hogy a házi feladatot azonnal beömlésem a Szamosba. Ebből a leckéből a gyermekek nem feleltek, de a franciák sem ettek Kányafői úti éti csigát.

Szeptember kopog az ablakon, sok kicsi gyermek izgalommal várja a „sulit”. Már nem kell csigát gyűjteni, állítólag a tanügyben minden rendben van.

Az a sanda gyanúm, hogy sok „csúszómászó” elmehetne gyermekeket gyűjteni.

FARKAS DÉNES

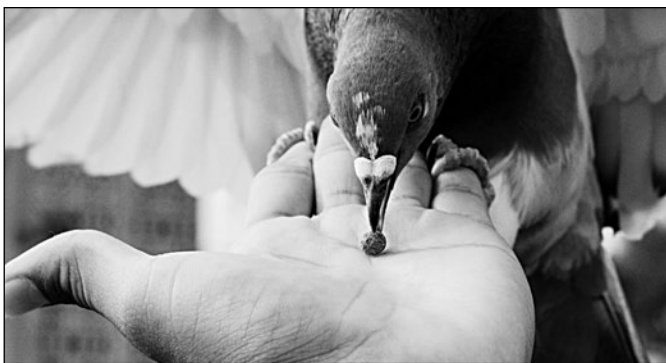
LELKIGONDOZÓI SZEMMEL

Osszuk meg, amink van, mert: adni jó!

FERENCZI ENIKŐ

A mikor nálunk egyszerre sok vagy nagy mennyiségű étel készül, mindig arra gondolok, hogy milyen jó lenne, ha most betoppanna valaki hozzánk, és megoszthatnánk. És különösen jó érzés, amikor az ember vendégek érkezésére előveheti a nagy edényeket, és bedobhatja képességei és nyersanyagai legjavát az ételkészítésbe; bent terít a szobában, előveszi a szép abroszt, az ünnepi terítéket. Mert: adni jó!

Tömbházas gyerekként nálunk az volt a szokás, hogy ha anyum süteményt sütött, akkor a felkockázás után sorra kellett indulnom a kedves szomszédokhoz a kis tálkákkal. Később, amikor palacsintaillat lengte be a lépcsőházat, már sejtettük, hogy azt mi is megkóstoljuk. Aztán már csak azt kellett számon tartani, hogy melyik rózsás tányér melyik szomszéd néni „hozománya”. Így tudtuk meg, ki hogy süt, ki milyen ember. A születnapok egyre népesebbek lettek, majd közös kirándulások és szilveszterezések következtek a sorban. Gyerekként az sem volt gond, ha hétköznapokon kint esett az eső, mert a tízemeletes tömbházban ezer különleges lehetőség várt ránk a benti közösségen belül.

Sok mindent alapvetően gyerekkorunkban tanultunk meg. Mindennél erősebb a magatartás, amit látnunk. Anyum nem tudott románul, de amikor Nelu, a szomszéd fiú már több mint egy órája ott ücsörgött a lépcsőházban, mert iskolából hazajövet vette észre, hogy nincs kulcs nála, behívta hozzánk ebédelni. Gyakran ebédeltünk együtt, sokáig úgy, hogy nem ismertük egymás nyelvét. Aztán én megtanultam vele románul beszélni, ő pedig anyum miatt magyarul, hogy el tudja mondani neki: mindenkivel jobban főz.

Ez a közvetlenség és természetesség ma is ott van a batyumban, értékes hamuban sült pogácsa. Talán nem élek tudatosan vele. Mert eddig eszembe sem jutott, hogy mekkora hasznát veszem kórházi lelki-gondozóként. Amikor belépek a kórterem ajtaján és a bejelentett betegemet keresem, vagy románul szól hozzám a szomszéd ágyban levő ortodox beteg, aki

arra „kér”, hogy vele is beszélgessek, hiszen sokuk számára vonzó a ránk jellemző közvetlen lelki-gondozás, valahogy az a közvetlenség tör fel bennem, amit gyerekkoromból hozok. Mert jó emberekkel ismerkedni, adni valamit abból, ami nálam vagy nekem van, s látni, hogy ez számára öröm.

A kezdetekkor sokáig nem tudtam elképzelni, hogy milyenek lesznek a kórházi úrvacsorák, a templom csendje és a megszokott formák nélkül. És kiderült, hogy műanyag pohárból és a kórház sivárságában is átalakul valami bennünk és körülöttünk. Körbe állva ugyanaz jár át, ha magyarul és románul imádkozunk egymás után, és két nyelven olvassuk a Bibliát.

Tizenhét év alatt ki tudja, hányszor volt számukra „preot italian” a „preot unitarian”? Legutóbb is úgy jelentettek egyik betegemnek: „Vă caută cineva din Italia.” Azért kell ehhez humorérzék! Ennyi idő után már egyre könnyebben tudok nevetni ezen, akárcsak annak idején Neluval, amikor félreértettük egymást és végtelen türelemmel magyaráztuk meg egymásnak századszorra is, hogy mi mit jelent.

Olyan jó, amikor türelemmel tudjuk adni azt, amink van, és jó olyat képviselni, ami értékkel bír, bár sokan nem ismerik. Jó megélni, hogy azok, akik nem hallottak eddig rólunk, milyen szépnek tartják vallásunk értékeit. Gyakran hallom és élem meg, hogy mennyire passzol a ma emberéhez ez a tanítás, még ha néha olaszul hangzik is.

Szakemberként gyakran azt közvetítik felém más felekezetű vagy vallásilag nem aktív emberek, hogy vallásunk értékei mennyire képesek segíteni a 21. század emberének spirituális keresésében. Egyszerű, tiszta és élhető vallás!

Mennyire vagyunk tudatában ennek? Mennyire hisszük, hogy érdemes lenne most már bátran nyitni azok felé, akik azt keresik, ami épp nekünk van?

Bátorság kellene, tiszta szív és némi összehangolt-ság. Mert: adni jó!

Kórházlelkészi szolgálat

Kolozsvár:

dr. Ferenczi Enikő 0740 063 767

Marosvásárhely:

Pavelka Attila 0723 515 921

Sepsiszentgyörgy:

Buzogány Csoma Csilla 0742 512 574

Székelyudvarhely:

Katona Dénes 0266 213 100

Megújuló évszázados templom

VARRÓ-BODOCZI BARNA

•Több mint öt éve annak, hogy a szentgericei unitárius egyházközség vezetőségével és híveivel közösen tervezzük és építjük az egyházközség jövőjét, életét. Elég sok megvalósítást tudhatunk magunk mögött, de a templom és annak állapota szinte tíz éve az egyházközség szégyenfoltja. Igaz, végeztünk kisebb munkálatokat a templomon és környékén: Újrapadoltuk a tornyot, felújítottuk a villanyhálózatot, eltávolítottuk a külső betonlábazatot, hogy a falak kiszáradjanak, Molnár Antal nyárádmenti vállalkozó támogatásával (munkagépeket biztosított) legyalultunk kb. 30-40 cm-t a templom északi részén a talajból, hogy a falak jobban száradhassanak, és a talaj szintkülönbségét kiegyenlítsük, a cementes anyagtól károsodott téglafalazatot a lábazat mentén kijavítottuk, de látványos, nagy változást nem tudtunk elérni.

Hosszas és göröngyös út vezetett addig, míg 2018 áprilisában felcsendült a tetőn az ácsok kalapácsának kopácsolása, és templomunk elkezdett új ruhát ölteni magára.

2016-ban elkezdtek beszerezni az építkezési engedélyhez szükséges iratokat, jóváhagyásokat, kezünkben egy 2009-ben elkészített pályázati tervdokumentációval. Egy félévi utánjárás, jóváhagyás, beszerzés és várakozás után kiderült, hogy a 2009-ben készült terv már nem felel meg az azóta megváltozott szaktörvénykezés követelményeinek, szükséges a dokumentáció kiegészítése. A tervezés értéke közel 34 000 lej volt.

2017 tavaszára a Proiect Kft., Keresztes Géza tervezőmérnök vezetésével elkészítette az új dokumentációt, amelyet önerőből, illetve a magyar kormánytól a Bethlen Gábor Alapon keresztül kapott támogatás segítségével kifizettünk. A felújítási munkálatok összértéke 717 002 lej. Újra kezdődött az építkezési engedélyhez szükséges jóváhagyások beszerzése. Szinte egy évi türelmes várakozás, számtalan telefonálás, irodaajtókon való kopogtatás, levélváltás után 2018 márciusában megkaptuk az építési engedélyt, és Furu Árpád, egyházunk építési-javítási szaktanácsadójának felügyelete alatt áprilisban már el is kezdték a Rómer Flóris Terv által támogatott munkálati szakaszt a Unicons Kft. munkáscsapatái. Előbb kijavították az 1700-as évekből való tölgyfa tetőszerkezetet,

pótolták a hiányzó kötéseket, faszegeket, kicserélték az elkorhadt részeket, majd lekerült a bádoggödél, és cseréppel újrafödtek a templomot.

Az ácsok szerszámainak munkazaját a kőművesek habarcskavarójának moraja és a vakolat falhoz csapódása váltotta fel. Lassan a kívül-belül 1-2,5 méter magasan levert vakolat helyére új került, és belül az újonnan vakolt részt le is meszeltették.

A templom ereszeit újra cseréltük, a portikuszát, bejáratát teljesen felújítottuk, illetve a támpillérekről lekerült a betonfödés, és cseréppel fedtük újra. Sajnos a pénz nagy úr, hiánya megálljt parancsolt, és egyelőre szünetelnek a munkálatok.

Az eddigi munkálatok összértéke meghaladja a 130 000 lejt, ami egy, a szentgericei egyházközséghez hasonló, kicsivel több, mint 300 lelket számláló egyházközségnek óriási kiadás. Szerencsére 14. századi műemlék templomunk felújítása nemcsak a mi szívügyünk, és pályázati pénzek segítségével fedezni tudtuk a kiadások nagy részét.

A Rómer Flóris Terv 2017-es nyílt felhívására beadott kérésünket a magyar kormány Társadalmi és Örökségvédelmi Ügyekért, Valamint Kiemelt Kulturális Beruházásokért Felelős Helyettes Államtitkársága 4 000 000 forinttal támogatta, a Bethlen Gábor Alapon keresztül a templom és a portikusz felújítására 800 000 forintot kaptuk. Az unitárius

egyház a 450. év alkalmából kiírt építési és javítási pályázatának keretében 1 500 000 forinttal támogatta a felújítási munkálatokat. Összesen közel 90 000 lej gyűlt össze. A fennmaradt 40 000 lej az egyházközségre hárul. Egyházfenntartó híveink 2018–2019 folyamán az egyházközség közgyűlésének határozata értelmében fejenként legkevesebb 100 lejjel kell hozzájáruljanak a munkálatokhoz, amit a híveink, látva a munkálatok haladását, jó lélekkel elfogadtak, és sokan már be is fizettek. Köszönjük áldozatvállalásukat. Mindemellett az egyházközség az erdejéből biztosította a tölgyfa anyagot a tetőszerkezet kijavításához (kb. 5-6 köbméter), illetve 90 zsák meszet a vakoláshoz.

Egyházközségünk köszönetet mond Magyarországi Kormányának az anyagi támogatásért, a Magyar Unitárius Egyháznak az anyagi és erkölcsi segít-

ségért. Csongvai Ágnesnek, Tulit Ince Csabának, Nagy Györgynek, illetve Kádár Zoltánnak a közbenjárásáért, a Proiect Kft.-nek és munkatársainak, valamint Keresztes Gézának a szakszerű tervezőmunkáért, a Unicons Kft. munkatársainak, Demeter Zsoltnak és Virginás Csongornak a közvetlenségéért és segítőkészségéért, a Simon Árpád és Jakab Simon által vezetett ács csapatnak, illetve a Tancos Mihály által vezetett kőműves csapatnak a szakszerű és jól elvégzett munkáért.

Köszönjük Gál Árpád, Gál Attila, Szombat István, Sánta-Boros József, Nagy István munkáját, akik segítettek a tető javításához szükséges faanyag kitermelésében, hazaszállításában, kivágásában, és a templomhoz való szállításában, valamint Furu Árpádnak és Xéniának a munkálatok szakmai ellenőrzését, véleményezését és szaktanácsadásukat.

Egyelőre a munkálatokat kénytelenek voltunk szüneteltetni, de reméljük, hogy ez nem egy újabb tízéves megtorpanást jelent, hanem hamarosan sikerül folytatni a felújítást és teljesen rendbe tenni templomunkat, felújítani az 1670-ből való kazettás mennyezetet, szószékkoronát, beszerezni a padfűtést stb.

Isten iránti hálaadással, egyházunk és egyházközségünk 450 éves múltja előtt tisztelegve idén, október 6-án hálaadó ünnepséget tervezünk, amelynek keretében köszönetet mondunk az eddig elért eredményekért Istennek és embernek, valamint két emléktábla avatásával emléket állítunk egyházközségünk iskola-mestereinek és lelkészeinek. Szeretettel várunk és hívunk erre az ünnepségre minden gyülekezeti tagot és érdeklődőt.

Isten áldjon meg, és segítsen mindannyiunkat munkánkban.

A szentgericei unitárius templom építészeti értékeiről

FURU ÁRPÁD

• Szentgerice temploma fekvése, arányai miatt egyike a Nyárádmente legrepresentatívabb templomainak. Értékét emeli a helyi mester által alkotott, ma is eredeti színében pompázó, igen jelentős művészeti alkotás, a kazettás mennyezet.

Szentgerice legkorábbi épülete az unitárius templom, amelynek építése minden bizonnyal már a 14. században elkezdődött, a templomot említi az 1332-es pápai tizedjegyzék is. Ebből az építési korszakból származhatnak a templom falai és csúcsíves ablakai. A szentély és ennek csúcsíves ablakai Weisz Attila művészettörténész szerint 15. századi átépítés eredményének tűnnek. Ekkor a szentély és a hajó is boltozott lefedésű lehetett. A templomot a reformációt követően az unitárius közösség használta, több unitárius zsinat helyszíne is volt.

A hajó boltozatát 1670-ben cserélték festett kazettás mennyezetre. Ezt követően a 18. század utolsó év-

tizedeiben igényes asztalosmunkák készültek: egy impozáns szószékkorona, papi és patrónusi stallumok, valamint heraldikus motívumokkal díszített ajtók. Az 1791–92-ben épült torony a 17. századi harangtoronyt váltotta fel.

A feltehetően a szentélyhez tartozó téglából készült boltozati bordákat ezek elbontása után a torony északnyugati pillérébe falazták be. Jelenleg a szentélyt a 18. század végén épült fiókos dongaboltozat fedi. A templom ma látható szélesebb ablakai 18–19. századi utólagos kialakításúak.

A templom téglából rakott, stukkódíszekkel vakolt szószéke 1822-ben, míg az orgona 1845-ben a segesvári Binder Sámuel műhelyében készült.

A templom legfontosabb művészeti emléke a Gálfalvi Kozma Mihály által 1670-ben festett kazettás mennyezet, amely Erdély korai festett mennyezeteinek kis számú csoportjába sorolható. A közeli Nyárádgálfalváról származó mester a környéken több famennyezetet készített, köztük a nyárádszentmártoni unitárius templomban láthatót is. A látványos és színeiben is viszonylag jó megőrzésű mennyezet Szentgericén 8 × 10 táblából áll. A táblák általában négyzet alakúak, szegőlécük egyszerű kivitelezésű. A középső sor kazettái téglalap alakúak és nagyobbak. Az egyik központi táblán olvasható egy hosszabb latin nyelvű felirat is, amelyen az 1670-es évszám mellett a gondnokok, a festő és egy táblakereten a szolgáló lelkész neve is olvasható. A táblák festett felületét szürke ke-

ret veszi körül, a leggyakrabban központi szimmetria szerint szerkesztett minták figurális, elsősorban növényi vagy ritkábban geometrikus motívumokból állnak össze. Találunk stilizált virágokat, olasz korszok kompozíciókat, csillag-, koszorú-, állat- vagy heraldikus ábrázolásokat is, mint például a császári kétfejű sast. A kazetták leggyakrabban használt színei a fehér, fekete és szürke mellett a barnászörös, rózsaszín, okkernarancs és a világoskék.

A díszes késő barokk, fából készült szószékkorona 1784-ben készült. A templomi berendezés egységes, barna színű festése egy 1934-es felújítás eredménye, a 18. századi asztalosmunkák, beleértve a papi és patrónusi stallumokat, a kor divatjának megfelelően festettek voltak. A 18. század végén készült déli és nyugati bejárati ajtóból ma már csak a torony alatt talál-

ható nyugati látható. Az ajtó lapját faragott ornamentikával díszítették. A szemöldök alatt látható, egymás felé forduló, heraldikus díszítőmódra emlékeztető két oroszán a környék fafaragómestereit is megihlette, a nyárádmenti módos porták elé még a 20. század első felében is faragtak oroszlanos kapukat.

Fontos értéke a templomnak a diadalív északi szárához támasztott, téglából falazott, fehérre meszelt szószék. Empire stukkódíszítése az 1822-es felújítás eredménye.

Források

László Annamária: *Művészettörténeti tanulmány. Helyreállítási terv*, 2015.

Furu Árpád: *Szentgericei unitárius templom. Nyárádmenti Értéktár*, 2015.

Szoboravató

A Szentegyházai Unitárius Egyházközség szeptember 2-án fennállásának 25. évfordulóját, valamint a vallásszabadság törvényének 450. évfordulóját ünnepelte, amely alkalomból felavatták Bodó Levente alkotását, a Dávid Ferencet mintázó, egész alakos kültéri szobrot.

Bodó Levente alkotásának kivitelezője Buzogány Mózes volt, aki a szobrot öntötte és a kőalapot felállította.

Az ünnepi istentiszteleten Kelemen Szabolcs helyi lelkész szolgált, a konferálást Vidám Livia teológiai hallgató végezte. A különleges esemény megnyitóján köszöntőt mondtak a székelyudvarhelyi egyházkör esperese, Simó Sándor, a helybeli római katolikus egyházközség plébánosa, Koncsag László, a helybeli református egyházközség nyugdíjas lelkésze, Nagy László. Világi részről a csíkszere-

dai magyar konzulátus részéről dr. Farkas Balázs, Sebestyén Csaba képviselő, illetve Szentegyháza város alpolgármestere, Sándor Lajos köszöntötték az ünneplőket. Kelemen Szabolcs unitárius lelkész felolvasta

Torboly Csaba, Hargita megye önkormányzata elnökének köszöntő levelét, valamint az amerikai testvéregyházközség üdvözlését. A köszöntők sorát gazdagítva László Zoltán helyi gondnok és Fartu Ibolya, a Szentegyházai Unitárius Egyházközség Nőegyletének elnöke is üdvözölte az egybegyűlteket.

Kelemen Csongor, az egyházközség alkalmi énekeztetője és megbecsült tagja elszavalta Heltai Jenő *Szabadság* című versét.

Az egyházközség udvarán elhelyezett szobor méltatását Kelemen Szabolcs mondta el, majd az egyházközség gondnokai, László Zoltán és Lőrinczi László leleplezték az alkotást.

BÍRÓ SÁRA

Gyülekezetek számára úrvacsorai kelyhek, keresztelőpoharak, kenyérosztó tálak, illetve kancsók készítését (finomezüstből vagy a megrendelő által rendelkezésre bocsátott anyagból), javítását és tisztítását vállalom. Emellett önből készült egyházi tárgyak restaurálásával is foglalkozom.

Érdeklődni a 0264 433 241-es, 0765 128 601-es, illetve a (0036)20 3168 217-es magyarországi telefonszámon lehet.

IMREI IMRE ötvösmester (Kolozsvár)

Háromszék-felsőfehéri unitárius egyházköri találkozó Bölönben

KISGYÖRGY ZOLTÁN

A vallásszabadság 450 éves évfordulójának Tordán, Budapesten, Bukarestben és Kolozsváron tartott emlékező ünnepségeit egyházköri szinten is megszervezték. A Háromszék-Felsőfehéri Unitárius Egyházkör vezetősége szeptember 9-én ünnepi istentiszteletre és találkozóra hívta a kör unitáriusait, hogy együtt emlékezzenek meg egyházunk megalakulásáról a 125. évébe lépett bölöni templomban.

• Kevés alkalom adódik arra, hogy személyesen üdvözölhessék egymást az egyházkör távolabbi településeiből érkező hittestvéreink. A háromszéki-erdővidéki résztvevők mellett ültek a padokban a brassói, úrmösi, olthévízi, datki, alsórákosi és kőhalom-homoródi, fogarasi és bukaresti egyházközségek küldöttségei. Felemelő érzés volt hallani, amikor a több mint félezer jelenlevő ajkáról a találkozás örömeinek érzésével hangzott fel az *Ím, bejöttünk templomodba... c.* kezdőénekünk, miként az is, hogy zsúfolásig megteltek az 500 férőhelyes templom padjai.

„Mekkora öröm itt és most, térben és időben együtt lenni nekünk” – fejezte ki örömeit ünnepi beszédében Kovács István sepsiszentgyörgyi lelkész, a Magyar Unitárius Egyház közügyigazgatója. „Ti vagytok a világ világossága. A hegyen épült várost nem lehet elrejtteni. S ha világot gyűjtőnek, nem rejtik a véka alá, hanem a tartóra teszik, hogy mindenkinél világítsa a házbán. Ugyanígy a ti világosságotok is világítsa az embereknek, hogy jótetteiteket látva dicsőítsék mennyei Atyátozat!” (Mt 5,14–16). Időutazásra hívta a hallgatóságot, emlékeztetve felmenőinkre, akik a történelem gyakori viharai közepe is képesek voltak megőrizni erdélyi és magyar vallásukat, templomaikat, anyanyelvüket, éltették tovább a 2000 éves jézusi felhívást, a kipattanó fényt, a Dávid Ferenc-i lángot szerte Erdélyországban és itt is, Erdővidéken, a Bölöni Farkas Sándorok, a Krizák, a Berde Mózesek szülőföldjének térségében. „Nekünk fontos a történelem, nekünk emlékezni kell” – hangsúlyozta, ezt azonban csak akkor és úgy érdemes, ha megerősít minket a biztos túlélés reményében, s ha így rájövünk arra, hogy nekünk is, egyházunk minden egyes tagjának valamilyen mértékben küldetésünk van. Mindezt pedig csak a jézusi evangélium fényében lehet és kell beteljesítsük! A felekezeti küzdelmek forgatagában másoké lettek templomaink, kegyeszereink, de maradt a lelkekben erő és kitartás az örök újrakezdésre, elég, ha felidézünk a kilyéni és szemerjai korabeli történéseket. Örömmel jelentette be, hogy a találkozó tiszteletére Bölönbe érkeztek a sepsiszentgyörgyi Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet azon tagjai, akik a *Két keréken a 450 éves vallásszabadságért!* jelmondat jegyében 250 kilométert tettek meg.

Török István egyházköri esperes zászlóavató beszédet mond

Az elhangzottakhoz simult hangulatban a Czire Szabolcs teológiai tanár felvezette Daltutajok együttes koncertje, amely mélyen emberi és vallásos érzéseket mozgatott meg a hallgatóságban. Hangszereikkel és dalba foglalt imáikkal mai témákat hoztak közel, tártak Isten elé. A pákai Pákei Lajos tervezte monumentális templombelső hangulatát emelő fa művészi alkotások hangulatába illeszkedett be az az emlékkopjafa, amelynek jelképvilágát Balázs Antal nyugalmazott sepsiszentgyörgyi néptanító és faragómester alakította-magyarázta, és amelyen *A hit Isten ajándéka* unitárius jelmondat, valamint az 1568–2018 történelmi évszámok láthatók. Ifj. Kozma Albert helybeli unitárius lelkész kérésünkre elmondta, hogy a kopjafát egy olyan méretes, száraz, ép és kemény tölgyfából faragta ki mestere, amelyet a 17. század elején, az 1617-ben épült bölöni templomvár keleti bástyájában találtak meg évekkel ezelőtt, s ami minden bizonnyal a vár belső védőjárdájának egyik tartógerendája lehetett, s így közel egyidős azzal az évfordulóval, amit éppen most ünnepelünk.

Avatóbeszédet mondott Palkó Zsolt Koppány felsőrákosi gyakorló segédlelkész. Az egyházközségek lelkészei a székely zászló színeit viselő szalagokat helyezték el az együvé tartozás jegyében a kopjafán, majd átvették a tordai országgyűlés kiáltványát tar-

talmazó emléklapot, Buzogány Dezső kalligrafikus alkotását. A találkozót díszes egyházköri zászlót, amelyen az unitárius címer és az említett jelmondat olvasható, Török István egyházköri esperes avatta fel és áldotta meg.

Erdély vallási történetének kiemelkedő alakja volt az egyházalapító mártír, Dávid Ferenc, mert útjára indította az erdélyi unitárius egyházat – emelte ki köszöntőbeszédében a bölöni ünnepséget jelenlétével megtisztelő Soós Zoltán, Magyarország Csíkszeredai

Főkonzulátusának konzulja. Köszöntőt mondott Boros János, a Magyar Unitárius Egyház főgondnoka, Demeter Zoltán egyházköri felügyelőgondnok, Fülöp László, a szomszéd Miklósvár plébánosa és Simon László apácai evangélikus lelkész. Népi és vallásos ihletésű műsort mutatott be a nagyajtai Áfonya citerazenekar. A kultúrotthon udvarán fellépett a bölöni Kék Virág és a sepsiszentgyörgyi Zöld Fenyő néptáncsoport. Az ünnepi találkozó terített asztal mellett zárult.

Hatodszorra a Tordai-hasadék mellett

BÍRÓ SÁRA

• Szeptember elsején, napsütéses szombati napon zajlott a VI. Tordai-hasadéki Unitárius Találkozó egy idilli természeti helyen, a Tordai-hasadék alatti völgyben. A hely és az idő kettős tényezőjének köszönhetően a rendezvényre látogatóknak nemcsak az lehetett a benyomása, hogy még tart a nyár, de arról is meggyőződhetek, hogy a Fennvalónak gondja volt a találkozóra: szép időben kerülhetett rá sor.

A rendezvény a vallásszabadság törvényének kihirdetése, valamint az unitárius egyház megalakulásának 450. évfordulója előtt tisztelgett azzal a céllal, hogy a résztvevők közösségben éljék át a vallásosságot, erősítve az egyházköri öntudatot és az emberi kapcsolatokat. A találkozóra közel 800 személy érkezett ünnepelő lélekkel, hogy együtt tegyék emlékeztessé az alkalmat. Közülük sokan hosszú utat tettek meg, Déváról vagy Szatmárnémetiből jöttek, de volt olyan is, aki Angliából utazott haza, hogy találkozzon régi falustársaival, barátaival, egykori lelkészével, és azért, hogy közösségben ünnepelje a vallásszabadság jubileumi évét. A találkozó szeretetteljes, családias hangulatban telt – s bár először vettem részt az ünnepségen, olyan volt, mintha a közösségnek régóta részese lennék. Az emberek kedvesek, nyitottak és beszédeseek voltak. Egy néni arról mesélt, hogy életében már több száz gulyáslevest megfőzött, ezért most már itt az ideje, hogy a férje főzzön a gulyásverseny alkalmából. Volt olyan, aki elmondta a kézzel hímzett kötélynének a történetét, azt, hogy miként készült el vele pont a találkozó előtti éjszaka.

A szabadtéri istentiszteleten Dimény József, az egyházköri esperese mondott imát, amelyet Kovács István közügyigazgató prédikációja követett. Az ünnepi műsor Gyerő Dávid főjegyző és Lezsák Sándor, Magyarország országgyűlésének alelnöke köszöntőjével folytatódott. A találkozó szimbólumává vált fehér galambok röptetésében gyerekek segítettek, számukra ez az alkalom egyik legkedvesebb pillanata

lehetett. A kárpátaljai Credo együttes és a lézpedi asszonykórus fellépése igazi kulturális csemege volt, amely egyben a kötött rész záróakkordja is volt. Az ünnepség választható tevékenységekkel folytatódott, miközben helyenként a bográcsban készült finomságok is lassan elkészültek. Nagy népszerűségnek örvendtek az előadók, akik folyamatosan telt ház előtt beszéltek az előadói sátor alatt. Bálint Róbert Zoltán meszkői lelkész mutatta be az *Erdély, a vallásszabadság földje* című kiállítást. Lezsák Sándor, Magyarország országgyűlésének alelnöke *Nemzetiszolgálat a Kárpát-medencében*, dr. Czire Szabolcs *Vallásszabadság és spiritualitás. Utak és tévutak*, Solymosi Alpár csíkszeredai unitárius lelkész *Vallásszabadság és felekezeti együttélés a gyakorlatban* és Márton Attila lézpedi tanító *Magyar élet a Kárpátokon túl* címmel tartott előadást.

A kisebbek a gyermekfoglalkozás helyszínén tölthették el a délután hátralevő részét. Alkalmuk volt gyöngyöt fűzni, unitárius címet festeni, a bátrabbak pedig kipróbálhatták az íjászatot, a gólyalábakat és az ostorpattogatást. A bábelőadásra felnőttek is kíváncsiak voltak, az előadás tere hamar megtelt mosolygó arcokkal, kíváncsi szempárokkal. A közönség öröme a történet végét az asszonyok által készített csöröge felkínálása jelentette.

Kora délután a völgyet finomabbnál finomabb illatok lengték be. A gulyások zsúrizése közben az emberek közös étkezésbe fogtak, ráadásul a moldvaiak egy hatalmas kalácsot külön erre az alkalomra készítettek, amelyből bőven jutott mindenkinek.

A délután jó hangulatban, zenéléssel, nagy beszélgetésekkel, egymásra találásokkal folytatódott. A rendezvényt a Rügyek néptáncsoport és a lézpedi fiatalok műsora zárta, akik a közönséget is bevonták a körtáncukba.

(Képanyagunk a belső borítón található.)

Megemlékezés az unitárius egyház fennállásának 450 éves évfordulója alkalmából Homoródszentmártonban

450 év a Nagy-Homoród mentén

PÁL JÁNOS

• A Nagyhomoród-mente kilenc unitárius egyházközsége (Abásfalva, Gyepes, Kénos, Homoródkeményfalva, Homoródszentmárton, Homoródszentpál, Homoródszentpéter, Recsenyéd, Városfalva) június 17-én együtt ünnepelte egyházunk fennállásának 450 éves évfordulóját a homoródszentmártoni unitárius templomban.

Az ünnepély megszervezésének mozgatórugója – az előttünk járók előtti főhajtás, tiszteletadás mellett – abban a gondolatban gyökerezik, amelyet a Példabeszédek írója a következő bölcsességben fogalmazott meg: „Őrizd meg, fiam, apád parancsát, és ne hagyd el anyád tanítását! Kösd mindenkor a szívedre, hordozd a nyakadra főzve! Jártdobban vezessen, fektedben őrizzen, és ha felébredsz, irányítsa gondolataidat! Mert lámpás a parancs, világosság a tanítás, az élet útja a figyelmeztető intés.” (Péld 6, 20–23) Azért gyűltünk össze homoródszentmártoni unitáriusokként, hogy emlékezzünk, s a múlt felé fordítva tekintetünket letűnt időknek tanulságait, bölcsességét megmaradásunk és gyarapodásunk szolgálatába állítsuk.

Ennek a gondolatnak szellemében szólt hallgatóságához Kotecz József nyugalmazott lelkész, aki ünnepi beszéde alap gondolatául az Ézsaiás 38,17-ét választotta: „Íme, áldásul volt nekem a nagy keserűség, és te szeretettel kivontad lelkemet a pusztulásnak verméből, mert hátad mögé vetted minden bűneimet.” Egyházunk sok-sok sorscsapástól terhelt múltját számbavéve, kiemelkedő egyházvezetőinket megelevenítve beszédének végkövetkeztetése az volt, hogy a nehézségek, a megpróbáltatások nem voltak hiábavalóak, azok javunkat szolgálták, mivel megtanították az előttünk járókat arra, hogy egymást szeretve munkálják egyházunk megmaradást, jövőjét a történelem embert próbáló forrágában.

Ünnepi beszédének zárószóiban Kotecz József hallgatósága figyelmét a jövő felé fordítva, arra biztatta a jelenlevőket, hogy az elődökhöz hasonlóan le-

gyenek összetartóak, egyek a szeretet által, mert egyházuk jövőjének, megmaradásának csak ez lehet az egyetlen és biztos záloga. „Sorolhatnám tovább a már lejajlott vagy zajló, vagy megrendezésre váró ünnepeket, de jobbnak látom, ha itt megállok (...) mégis ott motoszkál lelkemben a kérdés: Mi lesz 50 év múlva? Ki vesz vállaira palástot és kezébe Bibliát? És lesz-e Isten adta nép, ki hallgassa és kövesse őket? Jöjjetek hát, testvéreim, és mutassuk meg a teremtett világnak, hogy unitárius egyházunknak úgy lehetett a megpróbáltatások között is dicső múltja, úgy lehet méltó jelene és Istennek tetsző holnapja, ha ma és holnap, és örökkön örökké bizonyítjuk, hogy: Ezek szeretik egymást!”

Az ünnepi szónoklatot követően Jakab Atila polgármester és Bíró Barna Botond, Hargita Megye Tanácsának alelnöke köszöntötte az ünneplőket. Üdvözlő gondolataikban az unitárius egyház történelmi szerepének jelentőségét méltatták a vallásszabadság törvényének megalkotásában.

A szószéki szolgálat mellett az emlék-ünnepély másik fontos mozzanatát az Eufónia pedagóguskórus hangversenye képezte. A fellépéseivel a közösség értékeit, tagjaink összetartozását, a zene iránti szeretetet és tiszteletet erősíteni kívánó kórust Strausz Imre István, a művészeti egyetem adjunktusa vezényelte, zongorán

Makkai Gyöngyvér, a művészeti egyetem docense működött közre.

A hangversenyen felcsendülő dallamok az egyetemes egyházzene kincseiből merítettek: a barokk muzsikától a kortárs dzsesszenéig ívelt a különböző zenei korszakok egyházzenei alkotásainak ötvözete. Az előadók olyan művek megszólaltatására vállalkoztak, amelyek az egyházzene egyik legfontosabb típusát járják körbe: a misét. Így a koncerten felcsendülő művek nagyrészt ismert zeneszerzők misetételeiből hangzottak el a következő sorrendben:

- Giovanni Battista Pergolesi: *Stabat Mater*
- Giulio Caccini: *Ave Maria*

- Léo Delibes: *Kyrie* (a *Missa Brevis*ből)
- Léo Delibes: *Gloria* (a *Missa Brevis*ből)
- Joseph Martin: *Pie Jesu*
- Bob Chilcott: *Sanctus* (a *Kis dzsesszmisséből*)
- Bob Chilcott: *Agnus Dei* (a *Kis dzsesszmisséből*)
- Victor C. Johnson: *Deo Dicamus Gratias*
- Balázs Árpád: *Bodzavirág*

Az ünnepi istentiszteletet Lőrinczi Levente kissolyomosi lelkész megzenésített verses előadása zárta. Az istentiszteletet követően az ünnepélyen jelenlevők a

Homoródszentmártoni Polgármesteri Hivatalnak, valamint a Borzi Kft.-nek köszönhetően szeretetvendégségben részesültek. A szeretetvendégségen résztvevők a község iskolaudvarán felállított felgöngyölíthető háttérfalakon megtekinthették a Magyar Unitárius Egyház négy és fél évszázados történelmének fontosabb eseményeit és szereplőit, a gyermekek pedig kirakós formájában ismerkedhettek Körösfői-Kriesch Aladár 1568-as tordai országgyűléséről készült festményének reprodukciójával.

A lélekfalu

Vannak helyzetek, találkozások, könyvek, amelyekhez meg kell érni. Nem kicsikarni, talán nem is kiérdemelni, hanem inkább hozzáőni, odasimulni. Figyelni és követni az apró jelzéseket, és megtalálni az odavezető utat.

Rég volt, amikor először hallottam ezt a nevet: Énlaka. Akkor azt hittem, hogy kedves barátnóm csak becézi gyermekkorra legszebb éveinek színhelyét. Természetesen hamar kiderült, hogy Énlaka egy létező hely.

Ízlelgettem ezt a szót: Énlaka. Ez az a hely, ahol mindenki otthon érezheti magát, mindenki otthona? Hiszen bárki, aki kimondja a falu nevét, sajátjaként nevezi meg. Énlaka. Van-e még Erdélyben olyan település, amely nem valakinek a vára, helye, vásárnak helye, hanem lakályos, otthonos, mesés csengésű lak?

Különleges hely Énlaka. Békés, lankás utcákban, nagy, buja udvarokon meghúzódó kis, régi időköt idéző házai, gyümölcsfákban gazdag, zöld kertjei csendre intik a látogatót. Mintha megállt volna, vagy másképp járna itt az idő. Most, hogy szobámba idézem minden ízt, illatát, úgy érzem, hogy közhelyesre sikerül az emlékezés. Talán túl szépnek, idealizálnak tűnik. Vigyáznom kellene a jelzőkkel, jó lenne megtalálni azokat a szavakat, amelyek pontosan leírják ennek a világnak a békéjét, a meghittségét, a jóságot, a csendjét, az énlakiságot.

Énlakán az ember elcsendesül. Nem fecseg, és az esti csendben a verandán eltöltött néhány óra után reggel egyenesebb gerinccel ébred. Valahogy mintha jobban kihúzná magát. De nem büszkeségből, hanem azért, mert olyanná válik, mint amilyennek teremtett: derűs, bizakodó, a világot be- és elfogadó, jóra hajló, egyszerűséget kereső, emberhez való ritmus-

ban élő, méltóságát megtartó emberré. Énlakán megszületik bennünk a hálás emberi énünk.

Jókor érkeztem, azaz jókor vezettek az égiek Énlakára. A falu éppen ünnepelt. Saját mesékben, történetekben, igazságokban gazdag tündérvilágát ünnepelte három napon át. Zenével, szép, igaz szavakkal, fénnel, és az ott lakó emberek jóságával, nyitottságával, vendégszeretetével mutatta meg, hogy milyen az élhető, emberhez méltó élet.

Augusztus 31. és szeptember 2. között mesék, versek, dalok, képek bővületében élt az, aki a Misztrál együttes és lelkes énlakiak által szervezett Regejáró Énlaka fesztiválon vett részt. A fesztivál, amelynek díszvendége Tolcsvay Béla volt, családi jellegét természetesen nem csak a hely, és az ott élő emberek vendégszeretete, hanem a színvonalas programok is erősítették. Pénteken délután a dévai Renaissance táncsoport *Hunyadi* című előadását láthattuk. Este Kátai Zoltán Tinódi-lant díjas énekmondó dalban mesélt történelmünk nagy alakjairól és eseményeiről. Szombaton a gyerekek nagy öröme, a felnőttek ámulatára Csernik Szende székely mesemondó és lábbáros két mesét ajándékozott a templomudvar-

ban összegyűlt hallgatóságnak, majd ebédidőig a Misztrál együttes muzsikált. Ezt követte Czire Alpár székelykeresztúri, énlaki gyökerekkel rendelkező fotográfus kiállítása. A fekete-fehér képek mindenike egy-egy énlaki sorsvillanás lenyomata. Ezekben a lírai látványú vagy éppen drámain erős, szuggesztív képekben érezni az ősiséget, az érdes létfelszín alól konokul feltörő derűt és jóságot. Ha megfelelő belső figyelemmel és elcsendesült lélekkel nézzük a képeket, akkor hallani a zenét, a verset, látni a táncot és érezni az illatot. Czire Alpár fotóin a múlt idejű énlaki történetek, sorsok folyamatos jelen idejűvé válnak.

Szombat délutántól éjfélig számos előadás, koncert követte egymást. Moldován-Szeredai Noémi csekefalvi unitárius lelkész előadását hallgathattuk a levendulatermesztés örömeiről. Rendhagyó kiállítás-megnyitó részese lehetett az, aki elfogadta Csomortáni Gál László képzőművész meghívását. A művész a temető kertben az öreg tölgy köré helyezte el a munkáit, majd a közönséget is bevonva megható performanszal tárta elénk művészetének lényegét.

Az embert próbáló nyolcezeresről, a Kancsöndzunga hívásáról Varga Csaba nagyváradi hegymászó beszélt, majd koncertek sora zárta a fesztivál második napját. Vasárnap Nagy-Mátéfi Tímea énlaki unitárius lelkész prédikációjában felidézte a fesztivál gazdagságát és szépségét, és együtt adtunk hálát az Örökkévalónak ezért az ős eleji regejársért.

Hálás vagyok, hogy három napon át sokszor néztem magamban elcsendesedve az égre, hogy naponta

többször járhattam a templomba vezető kapaszkodón, hogy a kiürült jó napot kívánok helyett Isten áldját köszönhettem, hogy igazi gyümölcsöt, kenyeret ehettem, hogy szép embereket láthattam. Mert az énlaki emberek szépek! Itt szépek az öregek. Szikár férfiak mélyen ülő szemekkel, szép asszonyok ráncaikban meghúzódó derűvel, akik őrzik ennek a tündérvilágnak az ősi jóságát, szépségét, és ezt nagylelkűen adják annak, akinek van hely a lelkében ezt befogadni.

Jókor érkeztem Énlakára. Volt helye a lelkemben ennek a világnak. Talán pont most volt benne annyi fájdalom, szenvedés, hogy be tudtam fogadni ezt a letisztult egyszerűséget.

Kigördült az autó. A város felé tartunk. Még mindig szívesebben hallgatok, és őrzöm a csendet, közben ezt kérdezem: kié Énlaka. Énlaka talán az az Erdély, amely már nincs többé. Csak itt van, Énlakán.

SZALÓ RÉKA

Fejedelmi szoboravató

Szeptember 7-én Siménfalván falutalálkozót szerveztek, amelynek keretében megünnepelték az egyház 450. jubileumi évét, illetve felavatták az egyetlen unitárius fejedelem, Székely Mózes 2,5 méter magas szobrát az alakuló emlékparkban.

A jeles alkalomból az istentiszteleten úrvacsorát is osztottak, ez alkalomból Kovács István, az egyház közügyigazgatója végzett szolgálatot. Az úrvacsorai agenda során Sipos László firtosváraljai lelkész, a falu szülötte szólt az egybegyűltekhez.

Szén Sándor helyi lelkész üdvözölte az egyházi előljárókat, a politikum képviselőit, a gyülekezetet és mindazokat, akik hazatértek a közös ünneplés és szoboravatás céljából.

Lőrinczi Lajos esperes köszöntötte a templomi gyülekezetet, aki az ismert jézusi példázattal élve emlékeztetett arra, hogy a szülőotthon bármikor befogadja és mindig visszavárja gyermekeit. A templomi

ünnepséget a helyi gyerekek műsora színesítette, amelyet Bálint Hortenzia énekvezér állított össze.

Székely Mózes unitárius fejedelem életútját Gyöngyössi János és Bartha Levente ismertette. A 2,5 méter magas szobor Zavaczkai Walter Levente szobrászművész alkotása, létrejöttét a helyi önkormányzat támogatta. Az emlékparkban felállított szobrot Péter Zoltán polgármester és Szén Sándor lelkész leplezte le. Az avatást követően fellépett Kiszler Gyula az énekkarral, a székelyszentmihályi citerazenekar, majd Szén Csilla Dsida Jenő *Psalmus Hungaricus* című versét szavalta el.

Az ünnepi alkalom terített asztal mellett folytatódott, amely után a közönség a helybeli iskola műsorát tekinthette meg. A fellépők sorát bővítette a rugonfalvi Forgórózsák, valamint a székelykeresztúri Vadrózsák néptáncgyűttes bemutatója. Jóni Géza és zenekara által biztosított muzsikával és tábortűzzel ért véget a falutalálkozó.

BÍRÓ SÁRA

„A humor Isten ajándéka” (Báró József)

Mindenki sírt

A múlt század közepéig a falvakban nem voltak orvosok. Ha haláleset történt, az úgynevezett halottkém állapította meg, hogy valóban meghalt-e a jelentett személy: elment a halottasházhoz, kikapogatta a pulzusát, megnézte a pupilláját, s ennek alapján megállapította a halál beálltát. Egyik fa-

luban kiöregedett a halottkém, helyébe egy fiatalabbat készítettek fel a feladatára, aki azonban sajátos módon viszonyult a „kiképzéshez”, mert sehogy se tudta eltanulni a városi orvos felkészítőjéből a diagnózis megállapítását.

Történt, hogy az egyik családban meghalt egy idősebb férfi. Az új halottkémnek ez volt az első esete. Alig pillantotta meg a halot-

tat, már ment is a tiszteleteshez, hogy jelentse be a tényállást.

– Honnan tudja, hogy Pista bácsi tényleg meghalt? – kérdezte a pap.

– Hát azt könnyű volt megállapítani – jött az éles megfigyelő képességről tanúskodó válasz. – Az egész rokonság oda volt gyűlve, és mindenki hangosan zokogott.

GÁLFALVI GÁBOR

Konfirmáltak mozgótábora

CZIRE SZABOLCS

• Az idén 8. (!) alkalommal került megrendezésre július 16–22. között a frissen konfirmáltak számára szervezett utazótábor. A táborvezetők csapata a régi, jól bejáratott volt, akiknek többsége meglelt felnőtt, és a nyári rövid szabadságából áldoz egy hetet, hogy az egyházat ebben a formában is szolgálhassa. Név szerint is hadd illesse kiemelt köszönet őket: Bodor Lúdia Emese, Jobbágy Júlia, Lakatos Sándor (5 napot), Lőrinczi Levente (3 napot), Molnár Imola, Palkó Zsolt, Rácz Norbert Zsolt, Szilágyi Szilamér, Szócs Előd.

A táborban 115 fiatal vett részt! Két nagy autóbusszal és egy kisebbrel tudtunk ennyi személyt szállítani, illetve a tábort egy személyautó kísérte. A résztvevők magas száma komoly logisztikai nehézségek elé állított, gyakorlatilag az egyházban jelenleg egyetlen helyszínen sem rendelkezünk 125 ember elszállásolására és étkeztetésére alkalmas kapacitással (a kollégium épületét leszámítva).

Útvonal tekintetében a tavalyi újítást követtük, Kolozsvár és Nagyajta mellett harmadik szálláshelyként – Székelykeresztúr helyett – Csehétfalván töltöttük a hét két középső napját. A helyszíncsere mögött a Székelykeresztúrról jelentkező fiatalok számának növekedése áll, akiknek szintén szeretnénk hasonló táborozási és utazási élményt biztosítani.

Alább főszervezőként néhány reflexiót fogalmaznék meg a táborral kapcsolatban.

1) A lelkész meghatározza a fiatal viselkedését

Gyakran felismerhető a kamaszkorú megkonfirmált fiatalon az, hogy honnan érkezik, ki foglalkozott vele. Elárulja őt a verbális, de legalább annyira a nonverbális kommunikációja, a viselkedése. Újra elismerően és köszönettel szólok azokról a lelkészekről, akik a nevelési munkát komolyan veszik, azt rendszeresen és jó habitussal végzik: meglátszik a fiatalon! Sajnos azonban számos lelkész csak „letudja” a konfirmálást, így gyakorlatilag elherdálja a fiatal egyházi kultúrába való integrálásának legkiemelkedőbb lehetőségét. Újra meggyőződhetünk, hogy a fiatalok felkészítésében óriási különbség mutatkozik. Volt olyan magyarországi fiatal, aki azzal „dicsekedett”, hogy csak azt az egyetlen kérdést kellett megtanulnia, amit az ünnepségen kérdeztek. Sajnos Erdélyben is fordulnak elő siralmas helyzetek, ha nem is ebben a mértékben. De vannak pozitív példák, és ezért mély elismerésem minden hivatását lelkiismeretesen végző lelkésztestvérem felé!

2) A vallásos jelleg további növelése

A szórakoztató és a mély, vallásos elemek aránya évről évre az utóbbi felé tolódik el, és minden alkalommal az a meggyőződés jár át, hogy a mai fiatalok a jól megjelenített, mély spiritualitást és elkötelezett egyháziasságot közvetítő programrészekre kifejezetten nyitottak. Az idén jelentősen több ide sorolható csoporttevékenységet, vallásiélmény-orientált áhítatot, beszélgetést iktattunk be, továbbá az utolsó délutánt kiemelten a fiatalok egyházi bekapcsolódási lehetőségeinek részletes és motiváló bemutatására szántuk.

3) Az alternatívák rendszerének bővítése

Tekintettel a jelenlevők magas számára, két éve vezetük be az alternatív programok rendszerét. A hét folyamán három alkalommal lehetősége van a fiataloknak arra, hogy 7-8 alternatív programból válasszák ki azt a kettőt, amely érdeklődésükhöz közelebb áll. Ezzel részint a csoportlétszámot tartottuk kezelhető szinten, részint pedig közös érdeklődés mentén aktívabb részvételű csoportokat tudtunk formálni. A rendszer a táborvezetők oldalán jelentett nagyobb erőfeszítést, de ezzel nem számolunk. Az idén ennek a kidolgozására – immár a tapasztalattal is megtámogatva – még nagyobb hangsúlyt fektettünk, és a színesség, érdekesség mellett a hasznosság és egyháziasság/vallásosság szempontjait fokozottan figyelembe vettük. Tehát az épített örökségünk megismerését célzó utazás, a plénumban zajló előadások, az élményszerű reggeli áhítatok, a minden esti lelki csoportok mellett a kiscsoportos foglalkozások legváltozatosabb kínálata volt adott. A krónika kedvéért hadd soroljak fel ezekből a programokból (érdemes megfi-

gyelni, ahogy a hét előrehaladtával a bizalomépítő jelleget egyre inkább a vallásos-egyházias tartalmak váltják fel), amelyek többször ismétlődtek, megsokszorozva a választás lehetőségét: tánc Emesével, sportmotivációs Szilcsuval és Előddel, jóga Hanga (lányommal), angol nyelvű rajzos önismeret Grétával (cserediák a Meadville-ről), kézműves tevékenység Imolával, társasjáték Norbival, könyvtár-levéltár Kovács Sándorral, bizalomjáték Imolával, tanulási trükkök Szabolccsal, a tűztől az iPhone-ig Júliával, a hip-hop titkos lépései Hangával, motivációs sport Előddel, *A sexualitás körei* Emesével, zentangle művészet Grétával, *Így tervezd az életed!* Szabolccsal, *Hogyan utazzunk olcsón?* Szilcsuval, a jubileumi év ünnepei Norbival, természetmandalák Grétával, vallási vitakör Júliával, énektanulás Levikével, beugró Imolával, *A felelősség kiterjesztése* Emesével és Imolával, *A folytatás lehetőségei* Norbival és Sándorral, *Unitáriusnak lenni – büszkeség és nehézség* Szilcsuval és Szabolccsal.

4) Kapcsolati hálóba rendezés

A tavaly már előre elkészítettük a Facebook-csoportot, amihez már a beiratkozás rendjén csatlakoztak a fiatalok. Így nemcsak a tábor alatt tudtunk közös fórumot működtetni, hanem hiánytalan tagságú közösségi médiás csoporttal rendelkezünk, amely folytonos kapcsolattartást biztosít a fiataljainkkal. Az ODFIE munkatársai jelezték, hogy erre a fórumra építeni szeretnének.

5) Újonnan áttértek növekvő száma

Évek óta figyeljük, de az idén feltűnővé vált a jelenség: a 115 jelenlevő fiatal közül mintegy tíz (!) számolt be arról, hogy önként választotta az unitárius vallást és

a konfirmációt! Csakhogy jól értsük: a (14 éves) fiatalok közt erősödőben van a szabad vallásválasztás igénye és gyakorlata. Többen arról számoltak be, hogy a családjukban, sőt esetenként a nagycsaládjukban is egyedül ők (lettek) unitáriusok. Néhányan könnyek között vallottak családi megtorlásról, például, hogy a nagymama azóta nem beszél velük, rokonok távol maradnak születésnapjuktól vagy más ünnepüktől. De ők büszkéek a választásukra! Amikor az áttérés okairól kérdeztük, jellemzően három kapott nagyobb hangsúlyt: az unitarizmus jellege (szabad, dogma mentes, tiszta, észszerű); a közösség (itt a legjobb a közösség, többen említették a táborokat és az egyleti rendezvényeket); illetve a vallásórák hangulata (többen a református/katolikus vallásórák merevségét, a kijelentett tételeket befiflázó jellegét állították szembe az unitáriusok emberközele, beszélgetős, személyközpontú vallásóráival).

6) Egyházi integráció

A konfirmáltak táborában nagy hangsúlyt fektetünk arra, hogy a folytatás lehetőségét a fiatalok számára vonzóan és életszerűen bemutassuk. Kiemelten foglalkozunk az ifjúsági együletbe való betagozással, a tanulmányok felekezeti iskoláinkban való folytatásával, a lelkési pálya szépségével (teológiai felvételi megfontolásával), továbbá a gyülekezeten/helyi közösségen belüli szerepvállalással áldozatkész gyülekezeti tagként, keblitanácsosként.

Munkánk pozitív visszajelzését gyakran hallom lelkész kollégáktól, az iskoláktól, illetve a teológiai felvételin is a tavalytól megjelentek az első konfirmandus tábor résztvevői. Az idei tábor idején is többen már a helyszínen regisztráltak a közelgő Összművészeti Találkozóra. Amikor azon a Daltutajokkal felléptünk, örömmel láttam, hogy az elmúlt évek táboraiból nagyon sok ismerős arc (Artz) van jelen. Ez a folytatólagosság adhatja egyházunk számára a jövő reményét. Csak vigyázzunk, hogy mindez a gyülekezeti élet valóságának is részévé váljon!

Ifjúsági tábor határok nélkül

A lassan múlttá váló nyár gyermekek ezreinek nyújtott pihenő- és élménylehetőséget. Aki csak szétnézett környezetében, talált egy olyan tábort, amely érdeklődési körének megfelelő. Lehetett ez iskolai osztályok, civil szervezetek vagy egyházak által szervezett tábor. És ez utóbbit egyházunk már évek óta magas szinten gyakorolja. Így és ezért van annyi más vallású diák táborainkban, akik később is szeretettel beszélnek a barátságkötések és találkozások helyeiről.

Az elmúlt évben a zsámbéki református egyházközség vendégszeretetét élvezhették gyermekeink és kísérőik Mogyoróskán. Akkor a résztvevők úgy határoztak, hogy 2018-ban Erdélyben viszonzják a vendégszeretetet akkor, amikor egyházunk 450 éves évfordulóját ünnepli. Ez meg is valósult augusztus 20–25. között a Bethlen Gábor Alap, az Unitarcoop Alapítvány, a marosludasi Andrassy-telepi Református Egyházközség, a Magyar Unitárius Egyház, a Marosi Unitárius Egyházkör és egyházközségünk segítségével. Helyszínül egy nagyon szép települést választottunk a legendás Firtos-hegy közelségében: Csehétfalvát. Ez a hely a miénk, a Hagyományos Székely Jövő Központban testvérekként fogadtak és láttak el. Köszönjük.

Egyházközségünk diákjai mellett a marosludasi és a kárpátaljai Eszenyi Református Egyházközség gyermekei és kísérői is részt vettek. Utazási, étkezési és szállási költségeiket egyházközségünk és az Andrassy-telepiek fizették ki. Elmondásuk szerint maradandó élményekkel gazdagodtak: a táborhely kertjének alma- és szilvafái, de a szabadság fogalma köré font gondolatébresztő előadások, beszélgetések és foglalkozások egyként irányultak.

Gyermekeink pedig érdeklődve hallgatták a kárpátaljai magyar családok küzdelmét a megmaradásért, a magyar szóért és a családokért. A legtöbb gyermek csonka családban nő fel, mert a családfőt a kenyérkeresés útja vagy épp a katonaságtól és háborútól való félelem külföldre kényszeríti. Hogy érzékeltess

sem, amit leírtam: a jelen levő felnőtt, aki gépkocsivezetőként dolgozik, havi 600 lejnek megfelelő fizetésből tartja fenn családját. Ha az iskolai törvényt bevezetik, kötelezővé teszik, akkor a magyar nyelven kívül minden tantárgyat ukrán nyelven kell tanuljanak. A tanításra pedig nagyon sok pedagógus sem képes, mivel nem ismerik annyira a nyelvet. Ahol a Tisza a „kertek alatt folyik” – és valóban „kijárnak” a kertek a Tiszára, a nagy természetes határra –, érzik, és nagyon jól tudják a hit, az Isten-közelség hatalmas erejét.

Gergely Noémi táborvezető és segítői igyekeztek napról napra meglepni a jelenlevőket, Miholcsa Gyula napórája sokáig mutatja a pontos időt a csűr oldalán, vagy épp a fénykísérletek, a fejtörők is élményként élnek bennünk. Az egynapos kirándulás, mondhatni Petőfi útján – amit a költő okán az erdélyi és kárpátaljai magyar diák is ismerősként járhatott be –, megerősített abban, hogy a közös múltunk közös álmodásra kötelez. Petőfi körtefája, az Ispán-kút, a fehéregyházi emlékmű és a milleniumi templom, Segesvár lenyűgöző hangulata, a kelementelki Simén-kúria, a Rhédeyek erdőszentgyörgyi emlékhelyei, a bözödújfalusi kopjafafalu és a körispataki kalap- és kőműzeum kedves emlékként élhet minden résztvevőben. Lelki élményeink mellett a szakácsnők ízletes ételeit és a Lőrinczi lelkész házaspár segítőkészségét is megőrizzük.

NAGY LÁSZLÓ

Mezítláb

A Via Unitariana résztvevői július 30. és augusztus 4. között a Nyárad mentétől a Görgényi-havasokig gyalogoltak.

Halványodnak az út nyomai a testemen, gyógyulnak a sebek a karomon, lábamon. Valaki a tűz mellett abban a tágas meghittségben azt mondta, hogy ő most már tábortól táborig él. Szerettem volna érezni ott akkor ezt a mondatot, de csak itthon a szűk városban, a bezárt lakásban értettem meg. Nem szeretném elengedni a sebeimet, marasztalom az izmok lázát még, mert ez sokkal életszerűbb, hitelesebb, mint lenni itt a falak között, távol az égtől.

Amikor napkeltekor megébredtem, a tiszta ké eget és a templomtornyot láttam meg először. Menyire természetes volt, hogy éjszaka csiga költözött a hajamba! Nem háborogtam, ha kulacsomból kifogyott a víz, ha szomjas voltam, mert tudtam, hogy hamarosan forrásra lelünk. Nem vágyakoztam, mert otthon voltam. Hazaérkeztem.

Másként telik azóta az idő. Már csak tábortól táborig lehet élni. Várni, hogy érezhessem a hűvös szellő erejét, értékeljem a zsebkendőnyi árnyékot, elnémítson a gyógyfűvek illata, szíven üssön az öreg fa békesége. Most már vágyakozom. Oda, ahol otthon vagyok.

SZALÓ RÉKA

Két keréken a vallásszabadságért

Elindultunk! Szeptember 5–9. között szerveztük meg a Sepsiszentgyörgyi Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet biciklitúráját. Az egyházközségi életben már hagyománnyá vált, s így nem maradhatott el az a pillanat, amikor a fiatalok láthatósági mellényekben, sisakokban, esőkabátban biciklire pattanva indulnak el a templom udvaráról. Tekerni egy célért, hogy eljussunk valamerre. Valahova, ahol megérezzük test és lélek összekapcsolódását.

Az első nap különböző akadályokat is le kellett győznünk. Voltak pillanatok, amikor legszívesebben visszafordultunk volna, hiszen az esőben alig-alig láttuk egymást. A csomagjainkat szállító utánfutó önálló életet élt olykor, s ilyenkor kellettek az izmos karok, amelyek megálljt parancsoltak a kétkerekűnek. A vacsora megfőzése is kihívás volt, azonban a közös munka eredménye, hogy nem üres hassal hajtottuk álomra fejünk.

Második reggel a biciklik a Vargyas-szoros virágos mezein gurultak el a csodák barlangjához. Félelemmel, izgalommal haladtunk az egyre mélyülő sötétben. Csúsztunk, másztunk, kapaszkodtunk, mire az asztalok termébe megérkeztünk. Ott körbe állva, lámpáinkat lekapcsolva hallgattuk meg, hogyan lélegzik a barlang. Éreztük, hogyan hangolódik össze test és lélek. A Jordán kútja vizéből csendben kortyolva, a Kutyalikáig elbandukolva, aztán a kürtön átmászva érkeztünk meg a Nagyterembe.

Harmadik nap templomi békében, tavak tiszta jóságával, a tűz melegében néhányan éreztük: valóságga tesszük az álmot. A túra közepén leginkább a türelemre és az egymásra való figyelésre volt szükségünk, s újra megbizonyosodtunk arról, hogy a valódi ölelés és a szeretet képes felemelni a legkilátástalanabbnak tűnő helyzetből.

Negyedik reggel Ürmös falujának kincseit kerestük, kutattuk. A titkokat felfedve, népdalt tanulva, templompadok között gyűjtögettük a kincseket. Azokat, melyekről tudjuk, nem mindig láthatóak. Délután pattantunk biciklire, s haladtunk tovább az úton.

Utolsó este a tűz mellett vallottunk: kimondtuk mindazt, amit egymás mellett megtapasztaltunk, amiért vagyunk hálásak. Belső utakon léptünk közelebb egymáshoz, önmagunkhoz s a mindenséghez. Tudjuk, bátorság kell az elinduláshoz, az úton levéshez, de azt is tudjuk már, van bennünk annyi erő, hogy ezt megtegyük. Mert együtt megyünk!

Mi sem lehetett volna nagyobb áldás, mint a Daltutajokkal zárni biciklitúránkat. A bölöni templom padjai között éreztük: Isten a tenyerén hordoz bennünket. Minden, mit átéltünk, láttunk és éreztünk, már a mi történetünké vált. A tiszta szeretet és elfogadás papírára írtuk. Mert sehova sem sietünk: Együtt megyünk. *„Kígyók és galambok közt sziklára állunk és a Nap lesz a koronánk”*. Hazaértünk! Köszönjük a lelkészeknek, akik nyitott szívvel és otthonnal fogadtak bennünket, a Magyar Unitárius Egyháznak, a Gondviselés Segélyszervezet háromszéki fiókjának, a Háromszék-Felsőfehéri Egyházkörmnek a támogatást!

PÉTERFI ZITA ÁGNES

Tudtad-e?

Harangozás Homoródalmáson

1782-ben az almásiak örömmel vették tudomásul, hogy a királyi gubernium Szebenből megadta az engedélyt egy új templom építésére. Akkori templomuk rossz állapotban volt, így mulhatatlanul fontos volt újat emelniük. Az egyházközségnek nem volt megfelelő területe, ahová a templomot építhették volna, így a falu központjában, a főút mellett négy gazdától szerzett csere útján megfelelő területet.

Az egyik gazda, Bodor János azal a feltétellel cserélte el telkét, hogy ameddig a családjának magva nem szakad, közülük kerüljenek ki a harangozók. Az egyházközség és a család ezt az egyezséget a mai napig megtartotta. Így tehát Bodor János maga volt az első harangozó, 1793-tól, amikor az almásiak befejezték a templomukat.

Őt követte fia, Bodor András. Az unokák nemzedékéből két harangozó is kikerült: ifj. Bodor András és – ennek halála után – Bodor Ferenc. Utóbbtól 1955-ben vette át a

feladatot felesége, Bodor Rebeka (szül. Sándor). A dédunokák nemzedékéből Bodor Rebeka leánya, Benczó Emma vitte tovább a családi hagyományt 1976-tól. Márton Éva személyében az ükunokák generációja tesz eleget a 18. századi feltételnek, a harangozás tudományát pedig a szépunokák nemzedéke is elsajátította. A család csak az I. világháború alatt nem tölthette be tevékenységi körét, hiszen a harangozat rekvirálta a hadvezetőség.

MÁRTON EDIT

Emlékezés Szabédi Lászlóra (1907–1959)

Szabédi László életművéről madártávlatból

MÁTHÉ DÉNES

• Szabédi Lászlót a nagyközönség inkább költőként ismeri. Kézenfekvő ennek az oka: a verseket többen és szívesebben olvassák, mint a nyelvészeti, esztétikai tanulmányokat. Nem céloztam ezt az általános igazságot Szabédi életének és pályájának a bemutatásával megerősíteni, hiszen e cikkben elsősorban azt szeretném érzékeltetni, hogy az 1950-es években hogyan vitázott Szabédi a kor dogmatikus-marxista ideológiájával. Azt azonban megemlítem, hogy Szabédi családnév-választása is a „költői tények” közé tartozik. Közismert lehet, mégis hadd idézzük fel, hogy a költőtudós családneve a *Székely* volt, és csak felnőtt korában vette fel a *Szabédi* nevet, noha Sáromberkén született. Arról, hogy miért választotta éppen ezt a *helységnévet*, így vall egyik költeményében:

„Ebben a faluban
élt nagyapám s ugyan-
ebben élt minden üke,
kik évszázadokon
által székely jogon
öröklék mindenüket
a nemességszerző
Mártontól, ki első
ízben hordta nevüket.”
(*A szabédi Nagyréten*)

Ehhez a vallomáshoz, amely a két világháború közti romániai politikai körülmények között, 1936-ban született, s amelyben a költő egyszerűen, de határozottan hivatkozik arra, hogy családja székely jogon örökölte mindazt – a nevét is –, amivel rendelkezett, hozzá kell tennünk azt is, hogy ebben a faluban élt a költő anyai nagyapja, Rédiger Géza unitárius lelkes-költő is, akinek az élete és munkássága többféle-képpen is befolyásolta Szabédi László írásművészetét.

E fentiek belátásával és ismeretével együtt azonban nem hanyagolhatjuk el azt a tényt sem, hogy Szabédi László a nyelvészetben, a verselméletben, a művészi szépet vizsgáló esztétikában is jelentőset alkotott. Első tanulmánygyűjteménye 1943-ban jelent meg *Ész és bűbáj* címmel (Magyar Élet kiadása, Budapest). Figyelemre méltó, hogy a cím az észre és a bűbájra való hivatkozással a műalkotás kettős természetére utal. Voltaképpen ez a kötet és a következő évek résztanulmányai képezték a szakmai előzményt és alapot ahhoz, hogy Szabédi Lászlót az 1940-es évek végén meghívják a kolozsvári Bolyai Egyetem tanárának. Ebből a munkából született meg három kötet: *A magyar ritmus formái* (1955); *Nyelv és irodalom* (1956; mindkettő a bukaresti Állami Irodalmi és Művészeti

Kiadónál); *A magyar nyelv őstörténete. A finnugor és az indoeurópai nyelvek közös eredetének bizonyítékai* (ez utóbbi kötet jóval Szabédi halála után, 1974-ben jelent meg a Kriterion Könyvkiadónál).

A *Nyelv és irodalom* című kötet – amint a címe is jelzi – olyan írásokat tartalmaz, amelyek az irodalom „külső anyagával” (Szabédi kifejezése): a nyelvvel kapcsolatosak, illetve azt vizsgálják, hogy milyen viszony van a nyelv és a műalkotás között, mi teszi az irodalmi művet műalkotássá. A szerző külön fejezetet szán „haladó irodalmi hagyományaink” számbavételére, valamint az irodalomkritikára is. A kötet tehát végső soron esztétikai írásokat tartalmaz. Így látta ezt a könyv ismertetője, Jánosi János is, aki 1956 őszén, az *Igaz Szó* 10. számában *Esztétikai tudományunk néhány kérdéséről* címmel tette közzé bírálatát.

E bírálat szerint Szabédi László „letéved az esztétika következetesen materialista, egyedül tudományos útjáról és engedményeket tesz az idealista, tudománytalan esztétikai szemléletnek.” Ugyanakkor azt is megállapítja, hogy Szabédi „szabadulni kíván idealista vagy idealizmussal kacérkodó tételeitől, újból és újból hitet akar tenni materialista világnézete mellett.”

Szabédi először ezt a „dicséretnek” szánt kritikát utasítja el. Materialistának mondja saját világnézetét, de tagadja azt, hogy hitet akarna tenni emellett.

Mielőtt továbbmennénk, fel kell idéznünk, hogy Szabédi az 1920-as évek második felében teológiai tanulmányokat folytatott Strassbourgban és a kolozsvári unitárius teológián. Ő tehát tudatában volt annak, amit fiatal és elfogult, dogmatikus kritikusa nem tudott, hogy különbség van a „hitet tenni” és a „tudományos kutatást végezni” között. Ezt mondja: „tudományos életünk roppant rákfenéjének tartom, hogy újabb meg újabb tények felderítése, a felderített tények tanulmányozása helyett nálunk nem kevesen újra meg újra materialista világnézetük mellett tesznek és tétetnek másokkal is hitet.”

Figyeljük meg a korabeli politikai hatalom ügybuzgó kiszolgálóinak és magának a szocialista hatalomnak a rövid, de nyílt bírálatát: egyrészt azokról van itt szó, akik a tudományt összekeverik, sőt azonosítják a világnézettel, és azonosulnak az *egy világnézeti államhatalom* kizárólagosságával (olyan ez, mint amikor az egypártrendszerű országban az egyetlen jelöltet kellett megválasztani). Másrészt viszont a hatalom birtoklói is bírálja Szabédi: azok ugyanis, akik *mással hitet tétetnek* a materialista világnézet mellett,

nem mások, mint valamelyik hatalmi pozíció birtokosai.

Szabédi tehát a tudományt a szabad vizsgálódás területének tekinti, ez pedig azt jelenti, hogy szakmai kérdésekben nem kell mindenkinek egyetértenie. A tudomány nem a hatalmi szónak vagy parancsnak, hanem a szabad kutatásnak, vitának és a szabad véleménynyilvánításnak a világa. És ez érvényes a nyelvtudományra, irodalomtudományra, esztétikára is. Így folytatja érvelését:

„Megmutatkozik ennek a hitvalló divatnak káros hatása a tudományok fejlődéséhez olyannyira nélkülözhetetlen viták területén is: a bíráló ahelyett, hogy a bírált szerző tárgyát, a szerzőtől vizsgált jelenségcsoportot, a szerzőtől feltárt tényanyagot tartaná szem előtt és ezek alapján ítélné meg annak következtetéseit, általánosításait, tudományos eredményeit, jóformán kizárólag azt vizsgálja, hogy vajon nem akad-e a bírált tanulmányban egy-egy idealistának is magyarázható tételecske, mondatocska vagy legalább fogalmazásocska.”

Látható e stílusból, hogy Szabédi nemcsak racionális érvekkel, hanem ironikusan is elutasítja azok magatartását, akik a tudomány tisztességes művelése helyett a pártállam ideológiájával való azonosulást tekintik a saját és a mások számára is érvényes és érvényesítendő mércének.

Szabédi ugyanezt az epés bírálatot fogalmazza meg azokkal szemben is, akik valamely tudomány művelését receptszerű előírások gépies követéseként képzelik el. A művészi képről írt fejtegetését – amelyet könyve recenzense a korabeli szovjet modell szerint kifogásolt – a következőképpen védi meg: „Tanulmányvázlatomban én, eltérően a recept-esztétáktól,

akik egyrészt szakadatlanul azt tartják szem előtt, hogy *mit kell és mit szabad gondolniok*, másrészt szakadatlanul arra oktatgatják az írókat, hogy hogyan, milyen kizárólagos eljárást követve *kell alkotniok*, megpróbáltam a sok-sok évszázados művészi gyakorlat és elméleti általánosítás alapján felfedni *a művészi képformák sokféleségét*. Nem igyekeztem típus és tipizálás címszavakba gyömöszölni a képformában történő általánosítás minden fajtáját – ahogy oly sokan teszik.”

Azt, hogy kik értendők ezeken az esztétákon, később úgy pontosítja, hogy kijelenti: amit ő *példa és típus* néven elkülönít a művészi kép fogalmán belül, azt „általában a szovjet esztétikai irodalom” *típus* néven vonja össze.

Van ennek a szakmai fejtegetésnek két olyan összetevője, amelyre külön ki kell térnünk. Korábban azt láthattuk, hogy Szabédi a tudomány művelését ki akarta szabadítani az ideológiai-politikai elkötelezettség alól. Ehhez az általánosságához a fenti idézetek alapján azt társíthat-

juk, hogy Szabédi ki akarta szabadítani az esztétika művelését a szovjet hegemonia alól. Más szóval: nem akarta a szovjet modellt követni csak azért, mert az szovjet, s mert a korabeli szocialista tömbben egyesek számára ez volt a divat. Ez nemcsak szakszerű, hanem bátor emberi gesztus is volt, s nemcsak az 1950-es évek kelet-európai országainak a helyzetére való tekintettel, hanem főként azért, mert a Jánosi-bírálat 1956 októberében/novemberében jelent meg, Szabédi pedig – az 1957. évi *Utunk* első számának tanúsága szerint – 1956. december 31-én fejezte be a választát. Vagyis azokban a hónapokban merte vállalni a szovjet sematizmus ellenében a szakmai árnyaltságot és emberi nyíltságot, amelyek az ötvenhatos magyar forradalom elfojtását követték.

Szabéd László-plakett a szabédi unitárius templom falán

Molnár Kálmán emlékére

Drága Kálmán bácsi!

Bár sosem beszéltem még temetésen, sír mellett, tudom, hogy hallod, amit mondani szeretnék.

Mint egykori kolléga, a többiek nevében is, akik közül már jó néhányal eddig odaát találkoztál, szólok hozzád, és emlékeim messzire visznek, úgy 25-30 évvel ezelőttre. Mindössze hat évet töltöttünk együtt a

székelykeresztúri múzeumban, de számomra azok az évek maradtak a legkedvesebbek, és nemcsak azért, mert pályakezdő fiatal voltam.

Volt mit tanulni tőled. Mindig megmarad emlékezetemben csendes, jóságos hangod, mosolyod, az, ahogyan a nehezebb pillanatokot is humorosan fogtad fel, igazi jó hangulatot teremtettél viccelődéssel, egészséges, népi humoroddal, színes történeteiddel. Azt hiszem, írmagja voltál a közvetlen, családias

hangulatot teremtő munkatársaknak. Látom a munkában agyonhorzolt, szürke gyapjúszvettert, látom, amint nehezen veszed a levegőt, amíg reggelente elhúzod a rácsot a műhelyed előtt, és meg kell pihened, mert az erőd lankadóban. De a jókedved napközben mindig visszatért.

Látom a kezed nyomát mindenütt a múzeum leltárkönyveiben, folyékonyan tudom olvasni sajátos betűidet, mindenütt ott van, amit 40 éven keresztül drága emlékü édesapáddal együtt, egymás munkáját kiegészítve véghezvittetek azért, hogy Székelykeresztúrnak olyan múzeumot hagyjatok hátra, amilyent álmodtatok, és amilyenre mindig büszke lehet ez a város. Hatalmas értéket hagyta hátra azzal a több ezer néprajzi fotódokumentummal, amelyet az 1960–70-es évektől kezdve folyamatosan készítettél, járva nemcsak Székelykeresztúr környékét, és men-

tetted kép formájában azt, amit akkor, még utolsó pillanatban menteni lehetett.

Értékes, szép munkát hagytál az utódokra. Hiszem, hogy úgy távoztál, lelkedben nyugalommal és szeretettel, ahogy Dsida Jenő, veled egykorú, négysoros *Sírfelirata* hirdeti:

„Megtettem mindent, amit megtehettem,

kinek tartoztam, mindent megfizettem.

Elengedem mindenki tartozását,
felejtst el arcom romló földi mását.”

Drága Kálmán bácsi!

Odafentről, talán egy jobb világból azért tekints néha-néha ránk, a még itt állomásozókra, vajon úgy tesszük-e a dolgunkat, ahogyan kell, ahogy érdemes... és majd egyszer elszámolunk.

Legyen csendes síri álmod, emléked áldott!

SÁNDOR-ZSIGMOND IBOLYA

Popa (szül. Szekeres) Ilona tanár és igazgató emlékére

Nem emlékszem, hogy mikor találkoztam először Ilona nénivel, de valószínűleg ifjúsági egyleti körúton jártunk, és utunk azon a napon is, mint még annyiszor, Magyarsáron ért véget. Mint azután mindig, a köszönés után már szólított is asztalhoz. Mi szabadkoztunk, szégyenlősen vontuk volna ki magunkat a meghívás alól, de ellenkezni nem lehetett. Az a jóindulat, amivel előkészítette a vacsorát, áttestálódott az ételre. Hogy is mondjam... otthon-íze volt. Otthon és szeretet. A lányának, Ilikének tartogatott szeretete – mint a hó – átsugárzott ránk is, olyan igazin és elevenen, mintha nekünk is ugyanúgy örvendett volna, mint saját lányának.

Nem is tett soha különbséget köztünk, a vendégek és Ilike között. Az ember otthon volt, és ezt annyira természetesen élte meg, hogy nem lehetett elzárkózni előle.

Ez az, amit megtanulni nem lehet, hanem az ember jelleméből növekszik, onnan árad szét. Az a magyarsárosi ház sokunk számára sokszor jelentett hosszabb-rövidebb ideig otthont körutakon, Mamut-rendezvényeken vagy meghitt találkozások alkalmával.

Ilyen volt az anya.

Erőből többféle van, de alapjában építő és romboló fajta létezik. A romboló erő fenyegető, ijesztő, veszélyes és nyilván káros. Az építő erő határozott, olyan, amely jól meghatározott pályán halad egy pozitív cél felé. Ez az erő magával ragad. Ha ellene állsz, félrelök, de ha ráhangolódsz, visz és véd. Ha ez az erő jó szándékkal és főleg szeretettel elegyedik, akkor biztonságot nyújtó meleggé válik. Tekintete rögzítette a célt, és határozott komolysággal haladt annak elérése felé. A végső cél pedig a rábizottak védelme, a gyermekek

nevelése, a jó rend megőrzése volt, és ebben nem ismert kompromisszumot. Határozottsága és ereje szeretettel volt elvegyítve, így a jó szándék sugárzott még a kemény, nehéz helyzetekben is.

Ilyen volt az igazgató.

Próbálok Ilona néni nélkül elképzelni a sárosi házat, de nem tudom, mert szemem sarkából mindig látni vélem, amint tesz-vesz. Gondolom, hogy az iskolában ugyanezt érzik, akik árnyékában biztonságot leltek. Számomra ez csak annyit jelent, hogy itt van most is. Testét a betegség legyőzte,

de szeretetét, otthonteremtő képességét, kitartását, erejét nem törte meg. Jelenléte emlékekből, beszélgetésekből, munkából, szeretetből valósággá testesül.

Ilyen a hiánya. Nyugodjon békében!

RÁCZ NORBERT ZSOLT

NŐK VILÁGA

Jubileumi UNOSZ-konferencia

MÁRKOS-MÁTYÁS E. ZITA

• Díszes ünnepi viseletbe öltözött, nagyjából 350 fős asszonysereg vonult fel Kolozsvár központjában augusztus 18-án, tudtára adva a városnak, hogy ünnep van. Ráadásul kettős. Egyházunk fennállásának 450. évét köszöntötte az Unitárius Nők Országos Szövetségének éves konferenciája, közgyűlése is. Erre a kettős ünneplésre öltöztették díszbe testüket, lelküket az unitárius asszonyok, és jöttek el a kincses városba megmutatni soknak, hogy van élet ebben a kis egyházban. Van élet, és benne kulcsfontosságú helyet foglalnak el a nők.

A Lk 10,38–42 és az 1Kor 14,33–34 versei alapján szólt a templom csendjében Rácz Mária lelkész mindazokhoz, akik hitre vágytak, és azért jöttek el a konferenciára, akik a közösség felemelő erejét óhajtották, és azokhoz, akiknek egyszerűen csendre volt szükségük, hogy újra megtalálják általa önmagukat, Istenüket. Csendre, hiszen ebben a munkamániás, materialista világban a nők is férfiasan megállják a helyüket a feladatok dicséretes elvégzésében és akaratauk hangos, határozott kinyilvánításában. De vajon hányuknak adatott meg az a lelki erő, a képesség, hogy csendben magukra és tanítómesterünkre, Jézusra figyeljenek? A törtető és ambiciózus Márták mellett tudunk-e ugyanakkor gyöngéd, odafigyelő, nyugodt Máriák is lenni, akik leülnek a Mester lábához, hogy a tanítást hallgassák?

Tudunk! Ennek volt bizonyossága augusztus azon szombatja, amelyen több mint háromszázötven asszony jelent meg az unitárius nők országos konferenciáján.

Az ünnepi istentiszteletet követően a köszöntések sorát Gyerő Dávid főjegyző nyitotta meg, aki az anyaszentegyház nevében köszöntötte a megjelenteket.

Áldást kért munkájukra, hogy képesek legyen Isten szent lelkét úgy fogadni, hogy azt méltón: gyógyításra, gyámolításra, vezetésre és segítségnyújtásra használhassák. Dimény József esperes Jn 13,35 verse alapján szólt a vendég nőszövetségekhez, akiket az igazi küldetés megkeresésére biztatott. Bár nehéz azt megtalálni, ha szeretet vezérel, mégis könnyen fellelhető. Rácz Norbert Zsolt lelkész-házigazda a kolozsvári egyházközség múltjáról és nőszövetségének munkásságáról beszélt. Sigmund Julianna a magyarországi unitárius nőszövetségek nevében köszöntötte a jelenlévőket, majd áldást kért Istentől a nemlévők emlékére, akik e 450 év alatt lelkes támogatói voltak az egyháznak. Sztranyiczki Zsófia a Nemzetközi Nőszervezet (IWC) nevében köszöntötte az asszonyokat. Tolmácsolta az IWC dicsérő szavait a Marosvásárhelyen megszervezett világtalálkozó kiváltotta hatásért, és elismerését fejezte ki a megvalósított vezetőképességekért, amelyek inspirációként hatottak a világ különféle pontjain élő unitárius asszonyok számára is, akik azóta szintén önképzőkört hoztak létre. A rokonfeleketek és -szervezetek részéről Bogya-Kiss Mária, a Királyhágómelléki Református Nőszövetség elnöke szólalt fel, majd Szabó László, a Gondviselés Segélyszervezet elnöke méltatta az országos nőszövetség és a több száz helyi nőszövetség munkáját.

A vándorabrosz Homoródalmásról utazott fel Kolozsvárra, hogy Péterffy Enikő, a kolozsvári nőszövetség elnöke és az idei konferencia főszervezője vegye át. Új nőszövetségi zászlók és háromszög került felszentelésre: Marosvásárhely-Kövesdomb, Nagyvárad és Szabéd nőszövetségi jegyeire Dimény József esperes a Zsolt 20,6 alapján kérte az áldást, hogy e kellek a béke és megmaradás hírnökei legyenek.

Az ünnepi előadásban Lakatos Csilla beszélt az ima szerepéről. Megtudhattuk: a gyógyulásba vetett hit már önmagában gyógyító erejű, segít az egyéni és személyközi megküzdésben. Az ünnepi műsor keretében Sánta Orsolya Juhász Gyula *Én Istenem* című költeményét adta elő, és Mányoky Mária Anna operanékes Antonio A. B. Stradella egyik darabját énekelte. Orgonán kísérte Pusztai Enikő.

A nőszövetségi létet, a közös munkát mi is őrizné hívebben az utókor számára, mint az őszinteséggel, bátorsággal, egyszerű tisztsággal megírt imákat magába foglaló imakönyv? Az *Imák és elmélkedések* címet viselő gyűjteményt Fülöp Júlia lelkész mutatta be. A jubileumi év jegyében napvilágot látott imakönyv az UNOSZ gondozásában jelent meg, benne határon inneni és túli asszonyok fogalmazzák meg fohászaikat.

A konferenciát a közgyűlés követte, amelyet Dimény Csilla elnök nyitott meg, majd felolvasta az elnöki beszámolót, ezt követte a pénzügyi jelentés ismertetése, a vezetőképzők folytatásának részletei. A közgyűlés elfogadta az UNOSZ alapdokumentumai, az Alapító okirat és az Alapszabályzat előterjesztett módosításait. A jövő évi konferencia házigazdái a Csikszeredai Unitárius Egyházközség és nőszövetsége lesz.

Fáradalmas és félelmetes terhet jelenthet ilyen méretű rendezvény megszervezése és levezetése. A kolozsvári egyházközség és nőszövetség mégis vállalta ezt a munkát. Dicséretes és kimagasló együttműködésről tettek előttünk bizonyosságot feladataik teljesítésében. Mindannyiunk nevében köszönjük nekik ezt az elismerésre méltó, színvonalas és emlékezetes ünnepi alkalmat. Méltó volt a 450-hez!

SZERETETSZOLGÁLAT + IFJÚSÁGI OLDAL

SegédKezek kalákatábor a két Homoród mentén

A Magyar Unitárius Egyház keretében működő egyháztársadalmi szervezetek, a **Gondviselés Segélyszervezet** és az **Országos Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet** (ODFIE), idén a *SegédKezek* kalákatábor hetedik kiírását az egyház 450 éves évfordulójának szellemében szervezték meg.

A 2018. augusztus 27. – szeptember 2. között tartott önkéntes munkatábor helyszínei a két Homoród környéki települések voltak. A tábori központ helyszíne Homoródszentmárton volt. A résztvevők elsősorban rászoruló idős személyeknek nyújtottak segítséget, illetve közösségi helyszíneken (templom, közösségi ház, paplak, iskola, óvoda, park, múzeum, tájház) kalákáztak. A táborsorozat célja a rászorulóknak közvetlen segítése, ugyanakkor a közösségi szolidaritás évszázados hagyományának, a kalákának a népszerűsítése.

A 80 résztvevő (14 és 36 év közötti ifjak) 29 különböző erdélyi helységről érkezett a Homoród mentére, ahol 15 településen, összesen 55 családnál, illetve közösségi épületeknél a következő munkaterületeken dolgozott: háztáji takarítás, favágás, gyomlálás, kaszálás, lakások meszelése, kapuk és kerítések festése,

krumpliszedés, egyebek. A kalákatábort istentisztelettel zártuk, számba vettük a munkálatok eredményeit és a rendezvény egészét.

A kalákatábor előzményei a kolozsvári unitárius középiskolás lányok 1943 és 1944 nyarán szervezett, három-három hetes kalákatáboraira nyúlnak vissza. Az akkori résztvevők székelyföldi falvakban nyújtottak segítséget kétkezi munkával a világháború frontjain harcoló vagy már elesett férfiak családjainak.

Az idei kalákatábor támogatói: Magyar Unitárius Egyház, Bethlen Gábor Alap, az Emberi Erőforrások Minisztériuma egyházügyi államtitkársága, az Amerikai Egyesült Államokbeli Unitárius Univerzalista Egyesület, a Homoródszentmártoni Unitárius Egyházközség és a szomszédos egyházközségek, a Nagy-Homoród panzió, magánszemélyek. Támogatóinknak ezúton is köszönetet nyilvánítunk!

A rendezvény lezajlását tükröző fényképek a Gondviselés Segélyszervezet honlapján (www.gondviseles.org) és az ODFIE Facebook-felületén láthatóak.

Kolozsvár, 2018. szeptember 2.

A Gondviselés Segélyszervezet és az ODFIE elnöksége

Élmények a táborból

„Először vettem részt a *SegédKezek* kalákatáborban, és annak ellenére, hogy számos más rendezvényen tevékenykedtem, talán eddig ez volt egyik legkülönle-

gesebb. Látni a fiatal lelkek csapatmunkáját, a tűző nap égette arcokat, amelyek mégis belülről ragyognak, a fáradt testeket, amelyek esténként mégis táncra perdülnek, a maroknyi fiatal, akik egybegyűlünk, önzetlenül segítettünk. Az ilyen jellegű közös

munka legfőképp minket vezet rá arra, hogy a mindennapokban mi mindenre vagyunk képesek azért, hogy szebbé tegyük a környezetünket, és ne hanyagoljuk el a szereteteinket.”

„Az első *SegédKezek* táborom. Munka közben sokkal jobban tudtam kommunikálni a fiatalokkal, mivel a munka során bizony egymásban meg kellett bízni, szót kellett érteni és segítséget kellett kérni olykor-olykor, és ez összekovácsolt minket. Jó érzés volt segíteni az időseknek, rászorulóknak.”

„A táborozó társaimmal együtt dolgozni nagyon felemelő és maradandó élmény volt számomra.”

„A közös munka rengeteg nevetéssel és jó kedvvel telt, testileg amennyire lefárasztott, lelkileg kétszer annyira feltöltött, és a nap végén vidáman énekelve mentünk vissza a szállásra.”

„Szerintem ez egy gyönyörű dolog, imádtam azt a jóleső fáradtságot, ami átjárt a nap végén. Szívmelengető érzés volt látni az emberek hálás tekintetét. Remélem, ha én egyszer megöregszem, és nem lesz lehetőségem az ehhez hasonló feladataimat elvégezni, akkor hozzám is elér a Gondviselés.”

„Megtanulhattam mi is az a feltétel nélküli segítség, odaadás. Rájöttem, hogy néha egy szép szó mindennél többet ér.”

„Megtapasztalhattam, milyen érzés együtt dolgozni másokkal, és hogy csapatban minden sokkal egyszerűbb. Egy hét is elég volt, hogy átértékeljem saját magamat, a saját életemet, és hogy meglássam, sokszor elég egy kedves gesztus, szó, hogy másoknak örömet okozunk.”

„Egyik nap egy idős házaspárnak segítettünk almát szedni és fát hasogatni. A munka befejeztével a feleség elővette a fotóalbumot, amiben az unokái fényképei voltak, és mesélni kezdett a családjukról, közben férjével többször is megköszönték, hogy segítettünk nekik. A nap, sőt az egész hét fénypontját a sok hála, a köszönetek jelentették, és azt a felemelő érzést, amit akkor éreztem, soha semmiért nem adnám.”

„Most már vannak olyan visszajáró fiatalok, akik a munka terén nagyon »igényesek«. Nem elég nekik holmi favágás, gyomlálás, nekik valami extrém kell, hogy olyan embereken segíthessenek, akik tényleg rászorulnak a segítségre. Akik elmegyünk egy ilyen kalácatáborba, nem azért tesszük, mert otthon nincs mit szüleinknek, nagyszüleinknek segítsünk. Ennek az egésznek van egy szépsége, nevelő hatása, ami mindenkinek csak a hasznára válik.”

„Azt tanultam meg, hogy a lányok is értenek favágáshoz meg a vakolatleveréséhez. Az egyik bácsi elnevezett minket multifunkcionális lányoknak.”

„A tábor ideje alatt ténylegesen lehetett érezni az odaadás és törődés minden egyes kis szikráját, amely később együttes erővel, csapatmunkával és kölcsönös segítséggel, elsöprő eredményeket ért el. Lehetőség volt az önismeret-fejlesztésre, a barátsághozjárásra és

annak az érzésnek az átélésére, hogy ténylegesen jobb adni, mint kapni.”

„Mikor megkérdezi valaki, hogy hol szereztem a sebeimet, és elmondom, hogy önkéntes voltam egy táborban, akkor furcsán néznek rám, fancsali képet vágnak, és megkérdezik, hogy nem volt unalmas? Hát nem, a *SegédKezek* sosem unalmas.”

„Idén is sokan tanultak meg fát vágni vagy füvet nyírni, s ezeket a dolgokat, ha egyszer megtanulod, életed végéig tudni fogod.”

„Valójában segíteni úgy éri meg, ha szíved-lelked beleteszed abba, amit csinálsz, és amikor a háznál a néni vagy a bácsi remegő kézzel keksszel vagy egy pohár üdítővel kínál, akkor jössz rá, mennyit is ért a segítség mind neked, mind a rászorulóknak.”

„Az idei *SegédKezek* legmeghatározóbb élménye az volt számomra, amikor kimeszeltük és kitakarítottuk egy pásztorcsalád szobáját. Megérkezésünkkor a fal fekete volt a koromtól, egérlukak a padlóban, koszos bútorok, s mikor ki akartuk nyitni az ablakot, annak kerete a kezünkbe maradt. Ezután láttunk neki a takarításnak, meszelésnek. Igazán kitettünk magunkért, a szoba jobban nézett ki, mint új korában. Végén mikor megláttam a háziasszony könnyes szemét, s ahogy kimondta, hogy »köszönöm«, többet jelentett számomra, mint bármennyi fizetség.”

„Fájós kezek, elfáradt lábak, koszos arcok, éhes szájak tértek vissza a hosszú nap után szállásunkra. És bár a fáradtság mindenki arcára kiült, és úgy ettek a fiatalok, mintha életükben ételt nem láttak volna, egy dolog biztos: a szívük nem fáradt, nem koszolódt, lelkük elégtétellel volt tele, megbánásnak nyoma sem volt senkiben, és másnap újult erővel és lelkesedéssel indultak útnak.”

„Minden nap, hiába szórakoztunk munka után késő éjjelig, reggel 8-9-től délután 5-ig mindig a legjobbat hoztuk ki magunkból, nem számított, hogy épp milyen problémák adódtak vagy milyen fáradtak voltunk. A kalácatáborban tapasztaltam meg, hogy a munka is lehet szórakozás, és sokkal kellemesebb végül úgy megpihenni, hogy tudom: egy rászorulóknak segíthettem.”

„Megtanultam jobb, türelmesebb, kedvesebb és megértőbb embernek lenni másokkal szemben, csapatban dolgozni és másokban megbízni.”

„A legjobb érzés, amikor a nap végén meglátod az idős néni tekintetében azt a csillogást, amelyben benne van a hála, elismerés, dicséret és öröm szava. Amikor a hagyományokhoz hű, idős ember kezét fog a rohanó világ áradásával sodródó fiatallal, amelyben egy pillanatig is, de találkozik az emberi jó szándék az isteni akarattal. Ez az érzés egész évben erőt ad.”

„Boldogsággal telt meg a szívem. Ebben a táborban azt is megtanultuk, hogy az önzetlenség az egyik legfontosabb emberi tulajdonság, a hálás tekintetek, mosolyok pedig többet érnek bármi anyagi dolognál.”

EGYHÁZUNK HÍREI

● **Szeptember 9-én ünnepélyes keretek között nyitották meg az új tanévet iskoláink.** A János Zsigmond Unitárius Kollégiumban idén három óvodás csoport, tizenegy elemi, kilenc gimnáziumi és nyolc liceumi osztály indult, ezek közül két előkészítő, három ötödik és két kilencedik osztály kezdte meg tevékenységeit. A Berde Mózes Unitárius Gimnáziumban idén 442 diák kezdte el a tanévet. Az iskolában öt elemi, négy gimnáziumi és két liceumi osztály van, idén első alkalommal indult el a 22 fős napközis csoport.

● **Augusztus 19-én került sor a Marosvásárhely-Kövesdombi Unitárius Egyházközség templomában Szombatfalvi Csongor segédlelkész ünnepélyes kibúcsúzójára.** Szombatfalvi Csongor két évig gyakorló teológiai hallgatóként, egy éven át pedig gyakorló segédlelkészként szolgált az egyházközségben. **Szeptember elsejétől a Désfalvi Unitárius Egyházközségbe kapott kinevezést.**

● **Szeptember 15-én ünnepi istentisztelet keretében iktatták be Molnár Imola baróti lelkészt,** aki húsvét vasárnapján, április elsején tartotta meg beköszönő istentiszteletét.

Egyházköri hírek

● **Háromszék-Felsőfehéri Egyházkör**

Szeptember 15-én zajlott a sepsiszentgyörgyi egyházközség szervezésében meghirdetett egykori egyletesek piknikje. Az alkalomra minden egykori sepsiszentgyörgyi egyletest vártak, lehetőséget kínáltak a közös emlékek felidézésére, étkezésre, éneklésre, játszásra. Az esemény mottója *Mert neked most is köztünk a helyed!* volt.

● **Kolozs-Tordai Egyházkör**

Augusztus 13–17. között zajlott a Kolozsvár-Belvárosi Unitárius Egyházközség által szervezett nyári

gyerektábor. A 4-7 évesek az Unitárius Bölcsődében napközis programmal táboroztak, míg a 8–13 éveseket Szinden, a paplakon, ottalvós táborral várták a szervezők. Az öt nap témája a vallásszabadság és egyházunk fennállásának 450 éve volt.

● **Magyarországi Egyházkerület**

A Debreceni Unitárius Egyházközség szeptember 15-én ünnepi rendezvényen emlékezett meg az erdélyi válásbéke 450. évfordulójáról. Az eseményen részt vett és előadást tartott Kardos József nagyváradi unitárius lelkész. Az ünnepi esemény megnyitóján Fekete Levente nagyajtai lelkész mondott imát.

A szeptemberi Ars Sacra fesztivál keretében a Budapesti Unitárius Egyházközség szeptember 15-én megrendezte az Unitárius kulturális nap elnevezésű programsorozatát. Ismeretterjesztő körséták mellett idén is koncerttel, táncházzal várták a nyitott templomok napján az érdeklődőket.

● **Marosi Egyházkör**

Augusztus 13–17. között került sor a Marosi Unitárius Egyházkör II. gyermektáborára a Nyárádszentmárton-Csíkfalvi Unitárius Egyházközségben, amelynek idei témája a 450. jubileumi év volt. A gyermektábor foglalkozásain naponta hét egyházközségből csaknem 50 III–VI. osztályos vallásórás gyerek vett részt.

Szeptember 29-én kerül sor a Marosi Egyházkör és a Küküllői Egyházkör közös szervezésében zajló köri találkozóra. Az ünnepi esemény Marosvásárhely Kultúrpalotájában kap otthont. Az ünnepség istentisztelettel kezdődik, amelyet Bálint Benczédi Ferenc püspök végez. Ezt követi dr. Kovács Sándor teológiai tanár előadása, majd Kilyén Ilka színművész ünnepi műsora.

Augusztus 22–30. között a Marosvásárhely-Kövesdombi Egyházközség kilenc tagja testvérgyüleke-

zeti látogatáson vett részt az Egyesült Államokban, a New York állambeli schenectadyi testvérgyülekezetben.

Augusztus 27–31. között zajlott a Marosvásárhely-Kövesdombi Unitárius Egyházközségben a vallásórás gyermekek számára szervezett nyári bibliahét.

Szeptember 16-án az istentisztelet követően a kövesdombi egyházközség Bözödi György termében bemutatták a Hungarikumok című könyvet, melynek szerkesztője Szilágyi Szabolcs, a Németországi Magyar Szervezetek Szövetségének alelnöke.

● **Székelyudvarhelyi Egyházkör**

Az oklándi egyházközségben szeptember minden szombatján kézműves foglalkozást tartottak a gyerekeknek az Ifjúsági Házban. Népi gyermekjátékokat, karmantyún és szádfán szövést, gyöngyfüzést, népi hímzést, agyagozást és sok más érdekes kézműves tevékenységet gyakorolhattak a résztvevők.

Az oklándi egyházközségben augusztusban elkezdődött a templom tornyán talált, 1654-ből származó felirat restaurálása. A közbirtokossággal összefogva befejeződött az oklándi nagy- és kistemető csaknem 800 méternyi kerítésének kicserélése.

● **Székelykeresztúri Egyházkör**

Szeptember 2-án került sor a tarcsafalvi unitárius templom újraavatási ünnepségére. Prédikált Bálint Benczédi Ferenc püspök, úrvacsorai ágendát Lőrinczi Lajos esperes mondott. Köszöntőbeszédet Kovács István közügyigazgató, Bíró Barna Botond, Hargita Megye Tanácsának alelnöke, Sógor Csaba európai parlamenti képviselő és Karda Csaba egyházközségi pénztárosa mondott.

Szeptember 16-án mutatták be Fiatsfalván ifj. Szombatfalvi József és Vass Erika Fél évezred tövében nevet viselő egyházközség-történeti munkáját.

	Norvég autójel	Szétszed (két szó)	Bátorkodik	Árverezés	Álldogálás valahol	Török fogadó	Spanyol autójel	Tisztelt cím	Kopasz felügyelő	Az orránál	Tengeri halfajta	Temespartok!	Személyes névmás	Külföldi magyar mecénás (Erzsébet)	
A folytatás első része															S ↗
	Női név						Deszka-típus						Peru autójel		
	II. rész						Zuhany						... Bregovič, zeneszerző		
Földre kóp								Közeledik				Vízimadár			
								Gallium vegyjele				A tárgy ragja			
Félszem!			Korjelző rövidítés			Csahol						... Árpád, aradi születésű költő			
			Rag, a -re párja			Szén vegyjele									
A folytatás III. része													Tetejére		
													Ütemez		
Női név				Zorro jele		„Nem találjuk sehol a Szentírásban, hogy az Isten háromság vagy négyesség volna, vagy pedig lényeg, avagy személyes, hanem hogy egy és egyedül való... Következésképpen, mivel az Isten csak egy... (Dávid Ferenc) Az idézet folytatása a rejtvényben.									
				Adósságot megad											
Véredény			Nedv												Méter
			Unió												Büntetett előélet
Fogója van	NY													Kapa fele!	
														Az élen áll	
Pázsitfű-féle növény					Egyesület										
A Revizor szerzője															
Bőr és nátrium vegyjele				Olasz autójel		Ipszilon	Kerti házikó	Az oxigén régi neve	Pérez tolvajnyelven				Kézimunkaféleség		
				Női név									Hasra vágódó		
Töszámnév			IV. rész												
			Famintát készít												
A hosszúság jele		Idegen Emma				Ájulás									
		Magyar vezér volt				A bosszú istennője									
Hízalt marha					Északi férfinév					Ramazotti, énekes					Római egyes
					Zuzmó részle!					Kaliber					Tarlórészle!
Enged							Felesége van						Lehel fújta		
							Liter						Luxemburg autójel		
	M														

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

Kiadja a Magyar Unitárius Egyház, Kolozsvár
Alapítási év: 1888. Új sorozat (1990-től)

Szerkesztőség: dr. Czire Szabolcs főszerkesztő, dr. Andorkó Júlia Eszter szerkesztő

Munkatársak: Asztalos Klára (Nők Világa), Barothi Brigitta (ifjúsági oldal), Bíró Sára (híroldal), Czire Alpár (fotó), Forrai Tibor (keresztrejtvény), Nagy Henrietta (gyermekoldal), Szabó László (Szeretetszolgálat)

Tördelés: Virág Péter. Olvasószerkesztő: Dénes Gabriella

Készült a kolozsvári Idea Nyomdában.

A szerkesztőség postacíme: 400105 Cluj, B-dul 21 Decembrie 1989 nr. 9. tel./fax: (0)264 593 236/(0)264 595 927

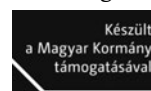
kozlony@unitarius.org

A lapszám megjeleníthető: kozlony.unitarius.org

Lapterjesztés és adminisztráció: **Gáspár Péter** és **Mezei Melinda**. A lapok kiszállításával kapcsolatos felvilágosítás: **Verbum Egyesület, Gál György Attila**, tel.: 0264 596 478

A kéziratok szerkesztőségbe érkezésének határideje: a tárgyhoz előtti hónap **15-e**. Kéziratokat nem örzünk meg, és nem küldünk vissza. Közlésre szánt fényképeket kérésre visszaküldünk. A lapban közölt írások nem tükrözik feltétlenül a szerkesztőség nézeteit.

ISSN 1220-8418

Barangoló Isten országában

450 A HIT
ISTEN
AJÁNDÉKA
1568-2018

Kedves Barangolók!

„Almát, körtét, szilvát, szőlőt / hoz szeptember, / nekünk új tanévet, tudja / minden ember” – olvashatjuk Weöres Sándor *A tanév-nyitáskor* című versében, és ti már lassan egy hónapja barangoltok a számok és betűk birodalmában. Remélem, hogy sok új, izgalmas tanulnivalót tartogat számotokra ez a tanév, és ti örömmel sajátíttjátok el ezeket.

Bizonyára ti is észrevettétek, hogy sokkal hamarabb sötétedik már. Talán be sem fejeztétek a házi feladatokat megírását, máris hanyatlak a nap nyugaton. Ilyenkor bizony érdemes néhány ötletet kitalálni, és, ha lehetőség van, esetleg barátaiddal együtt megvalósítani, hogy az őszi hónapokban is legyen örömteli játék. Ezért gondoltam arra, hogy készíthetnétek magatoknak kirakót, amely egyedi lehet, hiszen nektek kell kiszíneznetek és kivágnotok, majd rajtatok áll, hogy milyen gyorsan tudjátok kirakni.

Ha kedvetek van, küldjétek nekünk feladványokat, saját verseket, dalokat, fotókat. Szívesen várjuk a küldeményeket a gyermekoldal e-mail-címére.

Október 23-án egy szabadságharcra emlékezünk: 1956. október 23-án a magyar nép az elnyomás alól szerette volna felszabadítani Magyarországot. A forradalomhoz erdélyiek is csatlakoztak.

„Fészket rakni a jó Istennek a szívünkben..”

• Az *Imák és elmélkedések. Unitárius nők imakönyve* címet viseli az a kiadvány, amely az idén jelent meg, s amelynek bemutatója augusztus 18-án Kolozsváron, az UNOSZ éves közgyűlésén és konferenciáján volt.

Az Unitárius Nők Országos Szövetsége 2017-ben arra hívta fel az unitárius, unitárius univerzalista nőket, hogy fogalmazzák meg legőszintébb imáikat. Ennek a felhívásnak az eredménye az a 151 ima, amely ebben a könyvben olvasható. Így tehát ez a könyv a nőszövetségi, közösségi lét tükröke is: közös munka. Hiszen itt is van, aki felkérte, megírta, összegyűjtötte, rendszerezte, szerkesztette, javította, kijárta az útját, megoldotta: olyan tennivalók ezek, amelyeket mindannyian nagyon jól ismerünk. Köszönet a szerzőknek, egyen-egyenként mindenkinek, akinek volt bátorsága – mert ehhez azt hiszem, bátorság kell – megosztani legőszintébb és időnként nagyon-nagyon személyes gondolatait, érzéseit, imáit. A könyv két nagy fejezetre oszlik. Az első a *Magyar nyelvű imák és elmélkedések* címet viseli, és ebben nagyon sokféle imát olvashatunk. Rövid alfejezetekbe vannak ezek foglalva: így mindennapi, alkalmi és ünnepi, hálaadó, közösségi, reggeli és esti fohászokat olvashatunk, idősekért, betegekért, özvegyekért megfogalmazott imákat, imákat elhunyt szeretteinkért és a végén néhány elmélkedést.

Két gondolatot szeretnék kiemelni. A könyvet elolvassva és ezt a fejezetet sorról sorra végig követve az, ami engem nagyon-nagyon megszólított, az az őszinteség. Az őszinteség legvegytisztább formája, amellyel ezek a nagyon személyes és egyszerűségükben gyönyörű gondolatok vannak megfogalmazva. A hálaadó imák segítenek tudatosítani azt, hogy mennyi mindenért tartozunk hálával. Tudjuk, ha nagyon őszinték vagyunk önmagunkhoz, be kell látnunk, hogy leggyakrabban kérni, könyörögni szokunk és kétségbeesésünkben, lelki mélységeinkbe süllyedve kérjük a segítséget. De ha egy kicsit ebből a lelki – időnként elviselhetetlen – mélységből felemeljük a lelkünket, akkor rájövünk, hogy mennyi mindenért tartozunk hálával! Ezek a sorok is segítenek tudatosítani olyan gondolatokat is, amelyekre egyáltalán vagy nagyon ritkán gondoltunk. Ugyanakkor ha valaki végigolvassa ezt

a fejezetet, akkor nagyon hamar rájön arra, mi a visszatérő motívum. Az összesen 117 magyar nyelvű imában 73-szor hangzik el a „család”, illetve a „szetteim”, és 128-szor a „szeretet” szó. Ez annyira ránk, nőkre jellemző! Mindenekelőtt családukért, szeretteinkéért, gyermekeinkéért, unokáinkéért imádkozunk. Arról tesznek bizonyosságot ezek az imák, hogy a nők hitték, mert hinniük kellett, és a nők hiszik, mert mind a mai napig hinniük kell, hogy a másokéért mondott ima ténylegesen megtartó erővel bír. A második fejezet egy egészen más világ. A Föld különböző vidékeiről származó unitárius és unitárius univerzalista nők imáit tartalmazza. Nagyon sajátos hagyományokról árulkodnak ezek a sorok, teljesen más világnézetről: nem csoda, hiszen Kanadából, az Egyesült Államokból, Svájcban, Hollandiából, Japánból, Bolíviából, Indiából, Kenyából és így tovább származnak ezek a sorok.

Zárásként egy nagyon rövid mondatot szeretnék megfogalmazni és érthetővé tenni. Hitem szerint a nők egyik legnemesebb feladata imádkozni és imádkozni tanítani. Tanítani gyermekeket és unokákat úgy, ahogy egy nagyon kedves asszony fogalmazott az egyik imájában: „ezáltal fészket rakni a jó Istennek a szívünkben”. Az imádkozni tanítás mellett az imádkozás is mindannyiunk feladata, önmagunkéért és másokéért. Szeretettel ajánlom minden Olvasó figyelmébe ezt a könyvet, ezt az értéket.

FÜLÖP JÚLIA

Bartha Márta tanár (Székelykeresztúr), **Dimény József** lelkész-esperes (Alsófelsőszentmihály), **Farkas Dénes** ny. esperes-lelkész (Kolozs), **Ferenczi Enikő** mentálhigiénés szakember (Kolozsvár), **Furu Árpád** műemlékvédelmi szakmérnök (Kolozsvár), **Fülöp Júlia** lelkész (Kolozsvár), **Gálfalvi Gábor** ny. tanító (Alsóboldogfalva), **Kisgyörgy Zoltán** újságíró (Sepsiszentgyörgy), **Lakatos Sándor** lelkész-vallás tanár (Székelykeresztúr), **Márkos-Mátyás E. Zita** tanár (Medgyes), **Márton Edit** teológiai hallgató (Kolozsvár), **Máthé Dénes** egyetemi tanár (Kolozsvár), **Nagy László** lelkész (Marosvásárhely), **Pál János** lelkész (Homoródszentmárton), **Péterfi Zita Ágnes** segédlelkész (Sepsiszentgyörgy), **Rácz Norbert Zsolt** lelkész (Kolozsvár), **Sándor-Zsigmond Ibolya** muzeológus (Székelykeresztúr), **Szaló Réka** tanár (Marosvásárhely), **Varró-Bodoczi Barna** lelkész (Szentgerice)